

Ainekava: Vene keel ja kirjandus

2.1. Vene keel

2.1.1. Vene keele õppe- ja kasvatuseesmärgid

Põhikooli vene keele õpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) mõistab vene keele olulisust vene kultuuri kandjana ja suhtlusvahendina kõigis tegevusvaldkondades ning suhtub lugupidavalt teiste rahvaste keeltesse ja kultuuridesse;
- 2) tajub vene keele oskust õpioskuste alusena ja oma identiteedi olulise osana ning kujuneb teadlikuks keelekasutajaks;
- 3) omandab põhiteadmised keelest ning oskab neid igapäevaelus ja õppetöös kasutada, järgides vene kirjakeele norme;
- 4) arendab keeleoskust kui eneseväljendus- ja suhtlusvahendit, arvestades väljakujunenud keelenorme, suhtlusolukorda ja -eesmärki;
- 5) õpib asjakohaselt kasutama erinevaid suhtluskanaleid, arendab oskust leida, kriitiliselt hinnata ning sihipäraselt kasutada meedias ja internetis pakutavat teavet;
- 6) loeb ja kuulab mõtestatult eri tüüpi tekste ning koostab neid suuliselt ja kirjalikult;

7) arendab kriitilist mõtlemist, oskust oma arvamusi põhjendada ning suuliste ja kirjalike tekstide alusel iseseisvalt järeldusi teha;

8) kasutab sõnastikke (sh elektroonilisi), teatmeteoseid ning internetiallikaid, et täiendada oma vene keele teadmisi.

2.1.2. Vene keele õppeaine kirjeldus

Keele põhifunktsioon on kommunikatsioon tekstide vahendusel mitmesugustes tingimustes. Keele omandamise vältel kujuneb lingvistiliste mõistete süsteem, areneb õpilase mälu, mõtlemine, loomevõimed. Vene keel on mitmekülgne õppeaine, mis sisaldab andmeid vene keele ajaloo, keele arengu, tänapäevaseisundi ja funktsioneerimise kohta eri valdkondades. Põhialuseks on teadmised keelest kui süsteemist: foneetilisest, leksikaalsest, morfoloogilisest ja süntaktilisest allsüsteemist ning tänapäeva vene kirjakeele peamistest normidest. Teksti kui kommunikatsiooni põhiühikut käsitletakse vene keele õppe vahendina, teksti mõistmist ja loomist – õppe eesmärgina. Vene keele kui suhtlusvahendi ja ümbritseva maailma tunnetamise vahendi õppimisel on iga õpilase elus oluline tähendus. Vene keele valdamise tasemest sõltub õppematerjali omandamise edukus. Diasporaa tingimustes tagab vene keel ka seotuse rahvuskultuuriga. Koolis õpitakse põhiliselt kirjakeelt, mis tagab nii suhtlemis- kui ka kõnekultuuri järjepidevuse. Kirjakeele kõrval tuleb tundma õppida ka murdeid, oskuskeelt, žargoone, madalkeelset linnakõnepruuki, internetikeelt ning vene keele regionaalsed variante. Niisuguse mitmekesisuse taustal on mõistetavam kirjakeele olulisus ja tähendus

ning ühtse keelenormi omandamise vajadus. Kommunikatiivsete ja keeleliste oskuste kujunemine loob vajalikud eeldused teiste keelte (eesti keele ja võõrkeelte) õppimiseks. Vene keel ei ole üksnes õppeaine, vaid ka teiste ainete õppimise vahend. Vene keele tundides omandavad õpilased üldisi kõnekasutusega seotud õpioskusi. Kõnes on kuulamine, kõnelemine, lugemine ja kirjutamine omavahel tihedalt seotud, kuna kõne on nende komponentide ühtne kompleks. Keeleühikute ja -kategooriate õpe igal järgneval astmel eeldab varem õpitu süvendatud käsitlust ning uute teadmiste lisandumist. Sama põhimõtte kehtib kõnetegevuse liikide kohta. Põhikoolis on vene keele õpe suunatud kõnetegevuse eri liikide kindlale omandamisele.

Õppe kasvatuslike eesmärkide realiseerimisel peetakse silmas järgmisi teemasid ja probleeme:

- 1) inimese eetiline väärikus;
- 2) ausus, töökus, aktiivne eluhoiak ning võime teha head kui olulisimad moraalsed väärtused;
- 3) perekonna ja kooli tähendus elus;
- 4) ajalooline kodumaa; rahvusliku identiteedi tunnetamine;
- 5) Eesti mitmekultuuriline ühiskond;
- 6) loodushoid ja loomade kaitsmine;

7) tänapäeva ühiskonna probleemid: valdav tarbimismentaliteet, isiklike huvide domineerimine, sallivuse puudumine, agressiivsus. Need teemad ja probleemid leiavad kajastamist vene keele õppekirjanduse tekstides.

I kooliastmes (1.–3. klass) arendab vene keele õpe kõiki kõneliike ning kujundab algteadmisi foneetikast, ortoepiast, graafikast, ortograafiast, leksikoloogiast, fraseoloogiast, morfeemikast, grammatikast ning keelest. Õigekirjaõpe on ühendatud lugemisoskuse arendamisega ja toimub eri tüüpi tekstide põhjal. Arendatakse teksti analüüsimise oskust (teema sõnastamine, teksti liigendamine ja pealkirjastamine). Tekstide ümbertöötamine ja loomine toimub õpetaja juhendamisel.

II kooliastmes (4.–6. klass) laiendab vene keele õpe teadmisi foneetikast, ortoepiast, leksikoloogiast, fraseoloogiast, morfeemikast, sõnamoodustusest, morfoloogiast ja süntaksist ning arendab õigekirja- ja interpunktsioonioskusi. Tekstianalüüs näeb ette teksti ülesehituse vaatlust, peaidee sõnastamist, kõnetüübi ja -stiili määramist, tekstis kasutatud kujundlike väljendus- ja sidustusvahendite väljaselgitamist. Ortograafia ja interpunktsiooniga tegeldakse tekstipõhiselt.

III kooliastmes (7.–9. klass) jõuab lõpule foneetika, ortoepia, morfoloogia ja ortograafia õppimine ning toimub süstemaatiline töö süntaksi ja interpunktsiooniga. Omandatakse alusteadmised tekstist kui keele- ja kõneüksusest, teksti struktuuri eripärast, teksti loomisest ja mõistmisest ning eri tüüpi tekstide seostest. Kogu põhikooli vältel

kujundatakse õiget ja sidusat kõnet ning rikastatakse õpilase sõnavara. Sammhaaval suureneb iseseisvuse osakaal töös tekstiga: teksti mõistmine, interpretatsioon, žanrilt ja stiililt erinevate tekstide loomine.

Õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) peetakse silmas õppekava alusväärtusi, üldpädevusi, õppeaine eesmärke ja õpitulemusi ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) jälgitakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub õppeaasta ulatuses ühtlaselt ning jätab piisavalt aega puhkuseks ja huvitegevuseks;
- 3) võimaldatakse õppida üksi ning koos teistega (iseseisvad, paaris- ja rühmatööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ja iseseisvateks õppijateks;
- 4) arvestatakse õpilaste individuaalseid iseärasusi ning kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille iseloom ja raskusaste võimaldavad õpilastel sobiva pingutusastemega õppida;
- 5) rakendatakse tänapäevastel info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;
- 6) laiendatakse õpikeskkonda: arvutiklass, muuseum, näitus, raamatukogu;

7) kasutatakse mitmekesist õppemetoodikat, sh aktiivõpet: esitamine, rollimäng, loovtöö kirjutamine, arutelu, diskussioon, väitlus, õpimapi ja uurimistöö koostamine, projektõpe.

Õpitulemused on kindlaks määratud kooliastmeti kahel tasemel: üldised õpitulemused ja õppevaldkondade õpitulemused. Hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest. Hinnatakse õpilase teadmisi ja oskusi suuliste vastuste (esituste) ning kirjalike tööde alusel, arvestades teadmiste ja oskuste vastavust ainekavas taotletavatele õpitulemustele.

Õpitulemuste hindamisel kasutatakse sõnalisi hinnanguid ja numbrilisi hindeid. Õpitulemuste hindamise vormid peavad olema mitmekesised ja vastavuses õpitulemustega. Õpilane peab teadma, mida ja millal hinnatakse, milliseid hindamisvahendeid kasutatakse ning millised on hindamise kriteeriumid.

2.1.3.Vene keele õppe- ja kasvatusesmärgid I kooliastmes 3. klassi lõpetaja:

- 1) jutustab teksti ümber detailselt või lühidalt lihtsa plaani järgi, küsimustele vastates ja märksõnade varal;
- 2) oskab määrata kuuldu teksti teemat ja põhiideed;
- 3) kommenteerib õpiülesannete täitmist ning arutab neid rühma- ja paaristööna;

4) loeb tekste selgelt, mõtestatult, ilmekalt, vigadeta ja õige intonatsiooniga ning vastavuses vene kirjakeele hääldusnormidega;

5) loeb iseseisvalt ülesandeid ja juhendeid ning täidab neid;

6) kirjutab kalligraafiliselt ümber trüki- ja käsikirjalist teksti;

7) kirjutab etteütlust, milles esinevad õpitud ortogrammid ja punktogrammid;

8) koostab ning kirjutab lihtsaid jutustavaid ja kirjeldavaid tekste.

Kuulamine

3. klassi lõpetaja:

1) määrab sõna häälikulise koostise, eristab täis- ja kaashäälikuid ning palataliseeritud ja palataliseerimata kaashäälikuid;

2) määrab foneetiliste sõnade piirid, liigendab sõna silpideks;

3) liigitab lauseid suhtluseesmärgi (väit-, küsi- ja käsklused) ning tundevärvingu (hüüd- ja mittehüüdlused) põhjal;

4) eristab kõneorme (dialog, monoloog), kõnetüüpe (kirjeldus, jutustus, arutlus) ning žanre (luuletus, jutustus, muinasjutt);

5) määrab audioteksti teema ja peamise mõtte;

6) saab aru õpetaja suulistest juhistest.

Suuline kõne

3. klassi lõpetaja:

- 1) hääldab õigesti ja selgelt häälikuid ning häälikuühendeid sõnades;
- 2) koostab ning hääldab õige intonatsiooniga väit-, küsi- ja käsklauseid;
- 3) arendab vestlust oma elus juhtunust, loetust ja nähtust;
- 4) koostab lihtsaid jutustavaid ja kirjeldavaid ning ka arutlevaid tekste;
- 5) loeb peast luule- ja proosatekste.

Lugemine

3. klassi lõpetaja:

- 1) täidab ülesandeid, kus tuleb valikuliselt lugeda sõnu, sõnaühendeid, lauseid, tekstikatkeid;
- 2) loeb iseseisvalt mitmes žanris tekste ning saab neist aru;

3) loeb tabelleid, diagramme, skeeme ja tingtähiseid paberilt ning arvutist.

Kirjutamine

3. klassi lõpetaja:

- 1) kirjutab vajaliku info vihikusse, päevikusse ja tahvlile ning vormistab selle korrektselt;
- 2) tähistab kaashäälikute palatalisatsiooni kirjas õigesti (tähtede и, е, ё, ю, я ja ъ abil);
- 3) vormistab grammatikaülesanded õigesti;
- 4) kirjutab ümberjutustusi plaani ja märksõnade järgi, etteütlosti ning lihtsaid kirjandeid;
- 5) oskab oma kirjalikke töid parandada.

Õppesisu

Vene keele õpe on esimesel kooliastmel peamiselt praktiline. Õpilased omandavad algteadmised keelest ja kirjandusest, õpivad õigesti kõnelema,

lugema, kirjutama ja tähelepanelikult kuulama, arendatakse õpilaste tähelepanuvõimet ja lugemishuvi. Õigekirjaõpe on I kooliastmes tihedalt seotud lugemisoskuse arendamisega, seepärast on ainekavas esitatud kirjandusliku lugemise soovitatavate teemade näidisloend.

1. klass

Lõiming

eesti keel

matemaatika

loodusõpetus

inimeseõpetus

usuõpetus

muusikaõpetus

Läbivad teemad

„Kultuuriline identiteet”

„Tervis ja ohutus”

Üldteadmised vene keelest

Keele roll inimese elus. Keel kui peamine suhtlusvahend.

Graafika. Foneetika. Ortoeepia

2. klass

Lõiming

eesti keel

inglise keel

matemaatika

loodusõpetus

inimeseõpetus

usuõpetus

kunst- ja tööõpetus

muusikaõpetus

Läbivad teemad

„Väärtused ja kõlblus”

„Kultuuriline identiteet”

„Tervis ja ohutus”

„Teabekeskond”

Üldteadmised vene keelest

Sõnastik kui teatmekirjanduse liik. Tutvumine sõnastike tüüpidega.

Graafika. Foneetika. Ortoeepia

Paaris- ja paaritud kaashäälikud: helilised ja helitud, palataliseeritud ja palataliseerimata.

Sõnarõhu rasked juhud.

Leksikoloogia ja fraseoloogia

Leksika ehk keele sõnavara.

Sõna tähendus. Ühe- ja mitmetähenduslikud sõnad. Sõna otsene ja ülekantud tähendus.

Sünonüümid. Antonüümid. Homonüümid.

Vene keele seletussõnastik. Vene keele antonüümide sõnastik. Vene keele sünonüümide sõnastik.

Morfeemika (sõna koostis) ja sõnamoodustus

Morfeem kui keeleühik. Morfeemide liigid: juur, eesliide, sufiks, muutelõpp.

Samatüvelised sõnad. Sõnatüvi. Sõnamoodustus- ja sõnamuutemorfeemid.

Süntaks

Lause pealiikmed. Lause grammatiline põhi.

Liht- ja laiendatud laused.

Tekst

Pealkiri, põhiidee, teksti plaan. Lõik.

Tekstide mitmekesisus: muinasjutt, mõistatus, vanasõnad ja kõnekäänud, jutustus, luuletus, näidend, teadaanne, õnnesoov, kutse, juhend.

Kirjandusliku lugemise temaatika

Minu perekond. Mina ja mu pereliikmed. Otsi sõpra ja hoiu teda. Õppida on alati kasulik.

Aastaajad. Looduseimedest fantastikani. Headusest, mis võidab kurjuse, aususest ja õiglusest.

Tõsiselt ja naljaga pooleks.

Vene klassika: Puškin, V.Žukovski, M.Lermontov, E.Baratonski, A.Fet, F.Tjutšev, I.Krõlov, L.Tolstoj, K. Ušinski, A. Tolstoj, S.Drožžin, A. Pleshejev, I.Surikov, A.Majkov, N. Nekrassov, A. Kuprin, I.Bunin, A.Blok, S. Tšerenoi, M.Zvetaeva, O. Mandelštam, A. Ahmatova, M. Prišvin, V. Katajev, I. Sokolov-Mikitov, V. Bianki, V. Baženov, E. Tšarušin, M. Zotsenko, B. Zitkov, K. Paustovski. Tänapäeva kirjandus: S.Maršak, S. Mihhalkov, A. Barto, E. Uspenski, B. Zahoder, J. Moriz, I. Pivovarova, A. Vvedenski, N. Sladkov, V. Dragunski, V. Goljavkin, E. Permjak. N. Gernet, D. Samojlov.

Ortograafia ja interpunktsioon

Täis- ja kaashäälikute õigekiri sõna juurmorfeemis.

Tähtede ъ ja ь kasutamine.

3. klass

Lõiming

eesti keel

inglise keel

matemaatika

loodusõpetus

inimeseõpetus

usuõpetus

kunst- ja tööõpetus

muusikaõpetus

Läbivad teemad

„Väärtused ja kõlblus”

„Kultuuriline identiteet”

„Elukestev õpe ja karjääri planeerimine”

„Keskkond ja jätkusuutlik areng”

„Tervis ja ohutus”

„Teabekeskond”

Graafika. Foneetika. Ortoeepia

Intonatsioon ja loogiline rõhk.

Leksikoloogia ja fraseoloogia

Sõna otsene ja ülekantud tähendus. Fraseologismid.

Morfoloogia

Nimisõna

Üldiseloostus. Üld- ja pärisnimed. Elusolendeid ning elutuid esemeid ja nähtusi märkivad nimisõnad.

Nimisõnade sugu.

Nimisõnade ainsus ja mitmus. Nimisõnad, mis esinevad ainult ainsuse või mitmuse vormis.

Nimisõnade käänamine. Vene keele käänete süsteem.

Nimisõna põhilised süntaktilised funktsioonid sõnaühendis ja lauses.

Omadussõna

Üldiseloostus. Omadussõna sugu, arv ning 3kääne. Omadussõna ühildumine nimisõnaga soovormis, arvus ja 3 käändes.

Esmased teadmised omadussõna täis- ja lühivormide kohta.

Omadussõna põhilised süntaktilised funktsioonid sõnaühendis ning lauses.

Asesõna

Üldiseloostus. Asesõna sõnaliikide süsteemis. Isikulised asesõnad kui sidususvahend lauses ja tekstis.

Tegusõna

Üldiseloostus. Tegevusnimi (infinitiiv) ja tegusõna isikulised vormid.

Tegusõna ajavormid. Tegusõnade pööramine olevikus ja tulevikus. Tegusõnade pööramine minevikus.

Tegusõna põhilised süntaktilised funktsioonid sõnaühendis ja lauses.

Eessõna

Üldiseloostus.

Süntaks

Sõnaühend. Sõnaühend kui süntaktiline ühik.

Sõnaühendi põhisõna ja laiend.

Lause kõrvalliikmed: täiend, sihitis, määrus.

Lauseliigid suhtluseesmärgi järgi: väit-, käsk- ja küsilauseid.

Lauseliigid tundevärvingu järgi: mittehüüd- ja hüüdlauseid.

Tekst

Tekstide mitmekesisus: muinasjutt, mõistatus, vanasõnad ja kõnekäänud, jutustus, luuletus, näidend, teadaanne, õnnesoov, kutse, juhend.

Tekstide otsimine internetist.

Kirjandusliku lugemise temaatika

Minu perekond. Mina ja mu pereliikmed. Otsi sõpra ja hoia teda. Õppida on alati kasulik.

Aastaajad. Looduseimedest fantastikani. Headusest, mis võidab kurjuse, aususest ja õiglusest.

Tõsiselt ja naljaga pooleks.

Erinevate rahvastamuinasjutud.

Kirjandusemuinasjutud: A. Puškin, D. Elliot, O. Uald. Klassikakirjandus: I. Krollov, A. Puškin, M. Lermontov, N. Nekrassov, L. Tolstoi, A.

Tšehhov, A. Tammsaare, M. Prišvin, I. Sokolov-Mikitov, E. Tšarušin, V. Nabokov. Valiskirjandus: M. Tven, D. Svift.

Hinge kirjandus: Puhak Ilja puhakuelulod; Puhak Maria puhakuelulod; Puhakud Iokimi ja Anna puhakuelulod, Ap. Luuka puhakuelulod; Puha piiskop Ioann Zlatousti puhakuelulod.

Ortograafia ja interpunktsioon

Täishäälikute õigekiri tähtede ж, ч, ш, щ ja ц järel.

Tegusõna 2. pöörde muutelõppude õigekiri..

Eessõnade õigekiri.

Interpunktsioon: kirjavahemärgid loetelu puhul ja lause lõpus.

2.1.4. Vene keele õppe- ja kasvatuseesmärgid II kooliastmes 6. klassi lõpetaja:

Õppetegevus

Õpilane omandab teoreetilised teadmised graafikast, foneetikast, leksikoloogiast, fraseoloogiast, morfeemikast ja grammatikast vastavalt kooliastme õppesisule ning õpib neid kasutama lingvistilise analüüsi käigus ja kõnetegevuses.

Kuulamine

Õpilane õpib:

- 1) määrama häälikute järgnevust sõnas;
- 2) eristama rõhulisi ja rõhutuid silpe;
- 3) tundma kuulmise järgi ära täis- ja kaashäälikud nii tugevas kui ka nõrgas positsioonis;
- 4) eristama palataliseerimata ja palataliseeritud ning helituid ja helilisi kaashäälikuid;
- 5) määrama sõna piire lauses ja sõnade kuuluvust teatud sõnaliiki;
- 6) määrama lause grammatilist põhja ning sõnade seost lauses;
- 7) määrama lause piire, eristama lausetüpe intonatsiooni järgi;
- 8) tähelepanelikult kuulama ning eristama stiililt ja žanrilt erinevaid suulisi tekste;
- 9) määrama kuuldava teksti peamist mõtet, jätma meelde teksti sisu ning täitma õpetaja korraldusel tekstipõhiseid ülesandeid.
- 10) valib juhendamise abil eesmärgile ja olukorrale vastava suhtluskanali ja -viisi;

Kõnelemine

Õpilane õpib:

- 1) õigesti ja selgelt hääldama kõiki vene keele häälikuid ning nende ühendeid;
- 2) nimetama vene tähestiku tähti;
- 3) seletama sõna tähendust iseseisvalt ja sõnastike abil;
- 4) koostama eesmärgilt erinevaid lauseid;
- 5) koostama mitmes stiilis tekste küsimuste, märksõnade ja lihtsa plaani toel;
- 6) ümber jutustama mitmes stiilis ja žanris tekste;
- 7) vestlema nähtu, kuuldu ning loetu põhjal;
- 8) deklameerima luuletusi;
- 9) selgitama õpiülesannete täitmist reeglitele tuginedes, arutama ülesandeid rühmas või paarides ning jõudma õigele otsusele.

Lugemine

Õpilane õpib:

- 1) lugema adapteeritud tekste häälega: a) silphaaval, b) ladusalt;
- 2) lugema endamisi erisuguseid tekste ning jälgima lugemist rühmas;
- 3) täiustama lugemistehnikat;
- 4) lugema iseseisvalt, mõtestatult ja sihikindlalt;
- 5) lugema valikuliselt;
- 6) leidma, valima ning lugema tekste internetist;
- 7) kasutab õigekirja kontrollimiseks ja tähenduste leidmiseks trüki- ja digisõnastikke.

8) väljendab loetu põhjal enda seisukohti ja väärtushoiakuid;

9) valib lapsevanema ja õpetajate abiga ja loeb sobivaid tervikteoseid nii eesti kui ka maailma lastekirjandusest;

Kirjutamine

Õpilane õpib:

1) töid nõuetekohaselt vormistama;

2) trükitud või käsitsi kirjutatud tekste õigesti ja vigadeta ümber kirjutama;

3) täitma kirjalikke grammatikaülesandeid ning neid korrektselt vormistama;

4) etteütluse järgi sõnu, lauseid ja lühemaid tekste õigesti kirjutama;

5) kirjutama ümberjutustusi plaani ja märksõnade järgi;

6) kirjutama kirjeldavaid, jutustavaid ja arutluselementidega tekste ning neid vormistama;

7) tegema vigade parandust.

8) kavandab oma tekstide kirjutamist, täiendab ja muudab oma teksti, loeb kirjutatu üle ja teeb parandusi, vormistab korrektse töö nii käsikirjas kui ka arvutis;

4. klass

Lõiming

Eesti keel

Inglise keel

Looduõpetus

Muusika

Kunst

Läbivad teemad

„Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine”

„Keskond ja jätkusuutlik areng”

„Kultuuriline identiteet”

„Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus”

„Tervis ja ohutus”

4. klassis toimuvad vene keele tundide kõrval (analoogiliselt I kooliastmega) kirjandusliku lugemise tunnid, kus õpilased täiustavad oma lugemistehnikat ja arendavad lugejaoskusi.

Õppe-eesmärgid:

- orienteeruma õpitud keelemõistetes;
- elementaartasemel tegema sõnaühendi ja lause süntaktilist analüüsi;
- järgima õpitu piires suulises ja kirjalikus kõnes vene kirjakeele norme (orfograafia- ja interpunktsiooni-; orfoepia-, leksikaalseid ja morfoloogianorme);
- valdama eri stiilides tundmatute tekstide valjusti ja endamisi lugemise tehnikat; mõistma suulise ja kirjaliku teksti sisu;
- valdama kõneetiketti, kasutama kõnes viisakusvormeleid;
- kasutama sõnaraamatuid, raamatukogu katalooge.

Õppesisu:

KÕNE.

Kõne kui keelevahendite kasutamine suhtluseesmärgil.

Kõnesituatsioon.

Kõne liigid: suuline ja kirjalik kõne, monoloogiline ja dialoogiline kõne.

TEKST.

Teksti peamised karakteristikud: teema ja peamõte.

Lausete tekstiks seostamise peamised viisid.

KÕNE STIILID.

Teaduslik, ametlik, publitsistlik, argistiil (kasutamine, suhtluseesmärk, sõnavara).

Erinevate stiilide kasutamine ilukirjanduses.

ÜLDISED TEADMISED KEELEST.

Keele funktsioon ühiskonnas.

FONEETIKA.

Orfoepia.

Kiri.

Orfograafia.

LEKSIKA JA FRASEOLOOGIA.

Sõna kui keele keskne üksus.

Sõnade tähendus.

SÕNA OSAD.

Sõna tähendust kandvad osad (morfeemid).

MORFOLOOGIA.

Sõnade leksikaalne ja grammatiline tähendus.

ISESEISVAD SÕNAD:

- nimisõnad, nende üldiseloostus. Üld- ja pärisnimed. Elus- ja eluta olendeid tähistavad nimisõnad. Sugu ja arv. Kääne ja käändkond. Ebareeglipäraselt käänduvad nimisõnad. Muutumatud nimisõnad. Nimisõnade õigekirjutus;
- tegusõnad, nende üldiseloostus. Infinitiivid. Refleksiivid. Tegusõnade liigid. Kindel kõneviis. Tegusõna olevik, minevik ja tulevik. Isik ja arv. Pööramine. Kaudne ja käskiv kõneviis. Umbisikuline tegumood. Tegusõnade liited. Tegusõnade õigekirjutus; omadussõnad, nende üldiseloostus. Omadussõnade liigendumine tähenduse järgi. Täielikud ja vaegomadussõnad. Omadussõnade käänamine. Omadussõnade võrdlusastmed. Omadussõnaliited. Liitomadussõnad. Omadussõnade õigekirjutus;

ABISÕNAD

- eessõnade, sidesõnade,

SÜNTAKS JA INTERPUNKTSIOON.

- Sõnaühendi mõiste.
- Lause kui peamine mõtete väljendamise vahend

Õpitulemused

4.klassi lõpetaja:

- orienteerub õpitud keelemõistetes;
- oskab teha sõnade foneetilist, morfeemi- ja morfoloogilist analüüsi;
- oskab elementaartasemel teha sõnaühendi ja lause süntaktilist analüüsi;
- eristab suulises ja kirjalikus tekstis olulist ja ebaolulist teavet; järgib õpitu piires

- suulises ja kirjalikus kõnes vene kirjakeele norme (ortograafia- ja interpunktsiooni-; ortoepia-, leksikaalseid ja morfoloogianorme)

5. klass

Lõiming

- Eesti keel
- Inglise keel
- Looduõpetus

Läbivad teemad

- „Keskkond ja jätkusuutlik areng”
- „Kultuuriline identiteet”
- „Tervis ja ohutus”
- „Väärtused ja kõlblus”

5. klassis õppima kirjandust iseseisva õppeainena.

Õppe-eesmärgid:

- tegema sõnade foneetilist, morfeemi-4 ja morfoloogilist analüüsi;
- järgima õpitu piires suulises ja kirjalikus kõnes vene kirjakeele norme (ortograafia- ja interpunktsiooni-; ortoepia-, leksikaalseid ja morfoloogianorme);
- hindama iseenda ja teiste kõnet (sealhulgas kirjandusteose keelt) sõnavara stilistiliste võimaluste ja fraseologismide kasutamise vaatepunktist;
- eristama suulises ja kirjalikus tekstis olulist ja ebaolulist teavet;
- valdama kõneetiketti, kasutama kõnes viisakusvormeleid;
- kasutama sõnaraamatuid, raamatukogu katalooge.

Läbivate teemade õppe-eesmärgid ja õpitulemused on õppekava toodud üldosas.

Õppesisu:

KÕNE.

Kõnetegevuse liigid: kuulamine, kõnelemine, lugemine, kirjutamine.

Kõnekultuur.

TEKST.

- Lõik – teksti peamine üksus.
- Lõigu ülesehitus (algus, keskosa, lõpp).

KÕNE STIILID.

- Tekstiliigid.
- Kirjeldus (ümbritseva keskkonna, inimese, looma välimus ja seisund).

ÜLDISED TEADMISED KEELEST.

- Vene keele koht teiste maailma keelte hulgas.

FONEETIKA.

- Keele häälikud ja nende iseloomustus: täishäälikud (rõhulised, rõhuta) ja kaashäälikud (tugevad, pehmed; helilised, helitud).
- Silp.
- Sõnade poolitamine.

LEKSIKA JA FRASEOLOOGIA.

- Homonüümid.
- Sünonüümid.
- Antonüümid.

SÕNA OSAD.

- Morfeemide roll vormi-, mõiste- ja sõnamoodustuses.

MORFOLOOGIA.

- Sõnaliigid vene keeles

ISESEISVAD SÕNAD:

- arvsõnad, nende üldiseloostus. Liht-, liit- ja ühendarvsõnad. Põhiarvsõnad, järgarvsõnad, kogunimed. Murdarvude väljendamine; määrsõnad, nende üldiseloostus. Määrsõnade võrdlemine. Määrsõnaliited.

Määrsõnade õigekirjutus;

- asesõnad, nende üldiseloostus. Asesõna ja teised lauseliikmed. Asesõnade liigid ja nende iseärasused. Asesõnade õigekirjutus;

ABISÕNAD

- partiklite, hüüdsõnade üldiseloostus,

SÜNTAKS JA INTERPUNKTSIOON.

- Predikatsioon kui lause peamine tunnus.
- Liht- ja liitlause, laiendatud ja mittelaiendatud lause.
- Lausete liigitamine suhtluseesmärgi ja emotsionaalse tonaalsuse järgi.

Õpitulemused 5.klassi lõpetaja:

- orienteerub õpitud keelemõistetes;
- oskab teha sõnade foneetilist, morfeemi-4 ja morfoloogilist analüüsi;
- oskab elementaartasemel teha sõnaühendi ja lause süntaktilist analüüsi;

- järgib õpitu piires suulises ja kirjalikus kõnes vene kirjakeele norme (ortograafia- ja interpunktsiooni-, ortoepia-, leksikaalseid ja morfoloogianorme);
- oskab hinnata iseenda ja teiste kõnet (sealhulgas kirjandusteose keelt) sõnavara stilistiliste võimaluste ja fraseologismide kasutamise vaatepunktist;
- oskab teksti analüüsida: määratleda teksti stiili ja liiki; teemat ja peamõtet; lausete tekstiks seostamise peamisi viise ja vahendeid; eristab tekstistiilide ja -liikide iseärasusi;
- iseloomustab kangelast tegude ja suhete põhjal teiste inimestega;
- valdab kõneetiketti, kasutab kõnes viisakusvormeleid;
- oskab kasutada sõnaraamatuid, raamatukogu katalooge.
- esitab oma mõtteid loogiliselt ja sidusalt, teemale ja suhtlusolukorrale vastavalt suuliselt;
- väljendab oma mõtteid loogiliselt ja sidusalt, teemale ja suhtlusolukorrale vastavalt kirjalikult;
- valib juhendamise abil eesmärgile ja olukorrale vastava suhtluskanali ja -viisi;

6. klass

Lõiming

- Eesti keel
- Inglise keel
- Looduõpetus

Läbivad teemad

- “Keskkond ja jätkusuutlik areng”
- „Kultuuriline identiteet
- „Teabekeskond”
- „Väärtused ja kõlblus”

Õppe-eesmärgid

- tegema sõnade foneetilist, morfeemi-4 ja morfoloogilist analüüsi;

- järgima õpitu piires suulises ja kirjalikus kõnes vene kirjakeele norme (orfograafia- ja interpunktsiooni-; orfoeepia-, leksikaalseid ja morfoloogianorme);
- rienteeruma õpitud tekstiteoreetilistes mõistetes;
- teksti analüüsima: määratlema teksti stiili ja liiki; teemat ja peamõtet; lausete tekstiks seostamise peamisi viise ja vahendeid; eristama tekstistiilide ja -liikide iseärasusi;
- iseloomustama kangelas tegude ja suhete põhjal teiste inimestega;
- selgitama kõnekujundite tähendust (epiteet, võrdlus, isikustamine, metafoor);
- koostama suulisi ja kirjalikke tekste taastavalt (ümberjutustus erineva detailsuse astmega) ja loovalt (ilukirjanduskeelt kasutav kõnesituatsiooni arvestav tekst; kirjeldav ja jutustav kirjand; kirjand ilukirjandusteose põhjal);
- valdama kõneetiketti, kasutama kõnes viisakusvormeleid;
- kasutama sõnaraamatuid, raamatukogu katalooge.

Õppesisu

Kõnetegevused. Kommunikatiivsed oskused

KÕNE.

- Õige kõne kui kirjakeele valdamise esimene aste.
- Kõneetikett.

TEKST.

- Teksti koostamise põhimõtted.

KÕNE STIILID.

- Jutustamine (kujundlik ja informeeriv).
- Kombineeritud tekst.

ÜLDISED TEADMISED KEELEST.

- Keele süsteem. Keeleteadmised. Õigekeelsus
- Keel – tähtsaim suhtlusvahend.

FONEETIKA.

- Intonatsioon ja selle peamised elemendid (loogiline rõhk, paus, tempo, meloodia).
- Vene keele häälikute hääldamise peamised reeglid.
- Häälikute märkimine kirjas.
- Tähestik.
- Kaas- ja täishäälikute õigekiri tüves; eesliidete õigekiri; järelliidete ja lõppude õigekiri iseseisvates sõnades.
- Abisõnade õigekiri.

LEKSIKA JA FRASEOLOOGIA.

- Paronüümid.
- Fraseologismid.
- Sõnade ja fraseologismide stilistiline iseloomustus.
- Leksikaalsete vahendite kasutamine keele väljenduslikkuse suurendamiseks (troobid).

SÕNA OSAD.

- Sõnamoodustuse stilistilised võimalused.

MORFOLOOGIA.

- Sõnaliigid vene keeles.

ISESEISVAD SÕNAD:

- kesksõnad, nende üldiseloomustus. Aktiivne ja passiivne kesksõna. Kesksõnaliited.

Kesksõnaline tarind. Kesksõnade õigekirjutus;

- gerundiivid, nende üldiseloomustus. Liited gerundiivides. Gerundiivtarind. Gerundiivide õigekirjutus.

ABISÕNAD

- liigid ja õigekirjutus.

SÜNTAKS JA INTERPUNKTSIOON.

- Lause pea- ja kõrvalliikmed.
- Rinnastatud liikmetega, kesksõnalise ja gerundiivtarindiga, üttega, kiilsõnaga lause.
- Otse- ja kaudkõne.
- Peamised kirjavahemärgid liht- ja liitlauses.
- Otse- ja kaudkõne kirjavahemärgistamine.

Kooliastme õpitulemused

II kooliastme õpitulemused kajastavad õpilase head saavutust.

6. klassi lõpetaja:

- 1) analüüsib vastavalt õppesisule keeleühikuid ning rakendab omandatud teadmisi kõnepraktikas;
- 2) eristab kuulmise järgi žanrilt ja tüübilt erinevaid tekste, saab aru tekstide sisust, täidab audioteksti mõtestamisega seotud ülesandeid;
- 3) reprodutseerib ning loeb suuliselt dialoogilisi ja monoloogilisi tekste, kasutades keelevahendeid kooskõlas suhtlusolukorra ja vene keele normidega;
- 4) loeb tekste ilmekalt, järgides vene keele hääldusnorme;
- 5) hangib sihipäraselt teavet stiililt ja žanrilt erinevatest tekstidest ning teatmeteostest;
- 6) järgib kirjalikku teksti reprodutseerides ja luues vene keele norme ning kõneetiketi nõudeid.

Kuulamine

6. klassi lõpetaja:

- 1) saab kuulates aru mitmesuguste tekstide sisust;

2) eristab vormilt erinevaid suulisi tekste (monoloog, dialoog, polüloog), kõnetüüpe (puhtad ja segatüübid) ning žanre (vestlus, reklaam, instruktsioon, teade);

3) määrab audioteksti teema ja peamise mõtte;

täidab audioteksti põhjal mitmesuguseid ülesandeid.

Suuline kõne

6. klassi lõpetaja:

1) reprodutseerib tekste nõutavas ulatuses (lühike ja täielik ümberjutustus);

2) loob dialoogilisi ja monoloogilisi tekste (kirjeldus, jutustus, arutus), pidades silmas teksti ülesehituse reegleid;

3) esitab oma mõtteid järjekindlalt, loogiliselt ja sidusalt ning teemale ja suhtlusolukorrale vastavalt;

4) järgib tänapäeva vene kirjakeele norme;

5) järgib kõneetiketi norme;

kasutab keelevahendeid vastavalt suhtlusolukorrale.

Lugemine

6. klassi lõpetaja:

1) loeb teksti ilmekalt, õige intonatsiooniga ning vene kirjakeele hääldusnormide järgi;

2) loeb mõtestatult, tunneb ära stiililt ja žanrilt erinevad tekstid ning täidab nende põhjal ülesandeid;

3) loeb tabeleid, saab aru diagrammidest, skeemidest ja tingtähistest ning kasutab neid oma teksti ette valmistades;

4) kasutab tekstiga töötades eri lugemisviise;

hangib sihikindlalt teavet teatmeteostest.

Kirjutamine

6. klassi lõpetaja:

- 1) kirjutab õigesti õpitud ortogrammidega sõnu ning kirjavahemärgistab õigesti õpitud punktogrammidega laused;
- 2) järgib kirjaliku teksti luues vene kirjakeele grammatikanorme;
- 3) reprodutseerib kirjalikult tekste nõutava kokkuvõtlikkusega (plaan, ümberjutustus);
- 4) väljendab kirjalikult oma mõtteid vabalt ja selgelt, järgib teksti koostamise reegleid (järjekindlus, loogilisus, sidusus, vastavus temale jt) ning kõneetiketi norme;
- 5) loob tekste mitmes stiilis ja žanris (traditsiooniline ja elektronkiri, avaldus, seletuskiri, allkirjastatud tõend);
- 6) redigeerib lihtsamaid tekste;
- 7) oskab teksti luues kasutada teatmeteoseid.

Füüsiline õpikeskkond

- 1) Valdav osa õpet toimub klassis, kus saab mööblit sobivalt ümber paigutada liikumistegevusteks (nt dramatiseeringud, õppemängud), rühmatööks ning ümarlauavestlusteks.
- 2) Klassiruumis kasutatakse õigekeelsussõnaraamatuid ja võõrsõnade leksikoni.
- 3) Tundides kasutatakse tänapäevastel info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid, sh netisõnaraamatuid.
- 4) Tunde peetakse vajaduse korral arvutiklassis, kooli raamatukogus ning väljaspool kooli.

III kooliaste

Kooliastme õpitulemused

Põhikooli lõpetaja:

- 1)analüüsib vastavalt õppesisule kõigi keeletasandite ühikuid; kasutab omandatud keeleteadmisi oma kõneoskuse arendamiseks;
- 2)oskab analüüsida teksti sisu;
- 3)tunnetab tüübilt, stiililt ja žanrilt erinevate tekstide keelelist omapära;
- 4)loob ja mõistab tüübilt, stiililt ning žanrilt erinevaid suulisi ja kirjalikke tekste;
- 5)on omandanud redigeerimiskogemuse ning annab loodud tekstile hinnangu;
- 6)arvestab suhtluses öeldu eesmärki, kommunikatsiooni tingimusi ja adressaati, kasutab sobivaid keelevahendeid ning järgib kirjakeele norme;
- 7)hangib infot mitmesugustest allikatest (sh elektroonilistest), kasutab eri tüüpi sõnastikke ja muid vajalikke teatmeteoseid.

Kuulamine

Põhikooli lõpetaja:

- 1) kuulates eri žanridesse kuuluvaid tekste, saab aru teksti sisust, tunnetab selle keelelist omapära ja stiilikuuluvust;
- 2) mõistab kuulatava teksti sisu, määrab teksti teema ja põhilise mõtte;
- 3) eristab vormilt (monoloog, dialoog, polüloog), kõnetüübilt (puhtad ja segatüübid) ning žanrilt (intervjuu, diskussioon, teadaanne) erinevaid suulisi tekste;
- 4) täidab audioteksti põhjal mitmesuguseid suulisi ülesandeid.

Suuline kõne

Põhikooli lõpetaja:

- 1) jutustab lähteteksti ümber rohkem või vähem kokkusurutult;
- 2) formuleerib probleemi, väljendab ja argumenteerib oma arvamust, teeb järeldusi;
- 3) loob suulist teksti monoloogi ja dialoogi vormis, võttes arvesse olukorda ja adressaadi eripära ning kasutades sobivaid keelevahendeid;
- 4) järgib kirjakeele norme;
- 5) valdab kõnekultuuri.
- 6) väärtustab vene keelt emakeelena ja ühena maailma keeltest;
- 7) suhtub austusega teiste keelte ja inimeste erinevustesse ning eripärasse;
- 8) arvestab suhtlemisel eesmärki ja olukorda, valdab kõnekultuuri;

Lugemine

Põhikooli lõpetaja:

- 1) loeb ja analüüsib mitmesuguseid tekste;
- 2) eristab lugedes fakte ja arvamusi ning peamist ja teisejärgulist infot;
- 3) loeb keerukaid tabeleid, diagramme, skeeme ja tinglikke tähiseid ning kasutab neid oma teksti ette valmistades;

hangib teavet mitmesugustest kirjalikest allikatest.

Kirjutamine

Põhikooli lõpetaja:

- 1) loob ja vormistab korrektselt eri tüüpi tekste, kasutades keelevahendite rikkust ning järgides keelenorme;
- 2) formuleerib probleemi kirjalikult, väljendab oma arvamust ja argumenteerib seda, teeb järeldusi;
- 3) kirjutab arutlevat, kirjeldavat ja jutustavat laadi kirjandeid;
- 4) kirjutab uurimuse ja lühiettekande teksti;
- 5) koostab referaadi, avalduse ning iseloomustuse;
- 6) hindab oma tekste koostades kriitiliselt internetis leiduvaid analoogseid tekste;
- 7) kirjutab õigesti õpitud ortogrammidega sõnu ning kirjavahemärgistab õigesti õpitud punktogrammidega lauseid;
- 8) on omandanud teksti redigeerimise oskuse.

III kooliastmes täiustatakse kõiki kõneoskuse liike ning taotletakse kommunikatiivse kompetentsuse saavutamist kõnetegevuse põhilistes valdkondades. Põhitähelepanu pööratakse mitmesuguste kõnevormide arendamisele konkreetsetes situatsioonides, oskusele kasutada keele kõigi tasandite vahendeid adekvaatseks eneseväljenduseks. Õpilased õpivad aru saama erinevatest tekstidest, sh tarbetekstidest, neid analüüsima ja looma.

Üldteadmised vene keelest

Vene keel maailma teiste keelte seas. Slaavi keeled. Keel kui arenev nähtus.

Keelesõnastike peamised liigid.

7. klass

Lõiming

- Ajalugu
- Eesti keel
- Maateadus
- Inglise keel

Läbivad teemad

- „Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine”
- „Kultuuriline identiteet”

Õppesisu

Foneetika. Orfoepia

Sõnarõhu rasked juhud. Orfoepiasõnastikud.

Morfoloogia

Tegusõna vormid

Kesksõna

- Kesksõna grammatilised tunnused. Tegusõna ja omadussõna tunnused kesksõnal.
- Oleviku ja mineviku kesksõnad. Aktiivi ja passiivi kesksõnad.
- Passiivi kesksõna täis- ja lühivormid.
- Kesksõnaühendid.
- Kesksõna süntaktilised funktsioonid.
- Kesksõna kõnes kasutamise normid.

Gerundium (des-vorm)

- Gerundiumi määr- ja tegusõnalised tunnused.
- Perfektiivne gerundium ja des-gerundium (imperfektiivne aspekt).
- Gerundiumiga sõnaühendid.
- Gerundiumi süntaktilised funktsioonid.
- Gerundiumi kõnes kasutamise normid.

Süntaks

Sõnaühend

- Alistusseose liigid (ühildumine, rektsioon, külgnemine).
- Sõnade ühendamise normid (leksikaalsed, grammatilised, stilistilised). Lause
- Aluse tekstifunktsioonid.
- Liitõeldis (nimi- ja tegusõnaline).
- Õeldise tekstifunktsioonid. Lause kõrvalliikmed: täiend (ühilduv, mitteühilduv; lisand), sihitis (otse- ja kaudsihitis), määruse liigid. Täis- ja väljajäätelised laused.
- Lihtlause laiendamine (samaliigilised lauseliikmed, lauselühendid, sõnad ja konstruktsioonid, mis lauseliikmete hulka ei kuulu).
- Samaliigilised lauseliikmed.
- Lauseliikmete (täiendi, lisandi, määruse, sihitise) kirjavahemärkidega eraldamine.
- Otse- ja kaudkõnega lausete sünonüümsus. Tekst
- Lausete ja tekstiosade vaheliste mõtteseoste väljendamise vahendid. Mõttesiirded lausete ja tekstiosade vahel. Lausete grammatilised seosed.
- Tekstide liigid: arutlev kirjand, kirjeldav ja jutustav kirjand. Tekstid elektroonilises keskkonnas.

Orfograafia ja interpunktsioon

Orfograafia

- Sufiksite õigekiri eri sõnaliikide sõnades.
- Sõnalõppude õigekiri eri sõnaliikide sõnades.
- н ja нн õigekiri eri sõnaliikide sõnades.
- не kokku- ja lahkukirjutamine kesksõnade ning gerundiumiga.

Interpunktsioon

- Lauseliikmete kirjavahemärkidega eraldamise reeglid. Kirjavahemärgid
- lauseliikmetega grammatiliselt sidumata sõnade puhul. Võrdlustarindid.
- Kirjavahemärgid liitlauses: rindlauses, põimlauses, sidesõnata lauses ning erinevate seoseliikidega liitlauses.
- Mõiste autori kirjavahemärgid.

8.klass.

Lõiming

- Ajalugu
- Eesti keel
- Maateadus
- Inglise keel

Läbivad teemad

- „Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine”
- „Kultuuriline identiteet”
- „Tehnoloogia ja innovatsioon”.

Õppesisu

Foneetika. Orfoeepia

Sõnarõhu rasked juhud. Ortoeepiasõnastikud.

Morfoloogia

Tegusõna vormid.

Kesksõna

- Kesksõna grammatilised tunnused. Tegusõna ja omadussõna tunnused kesksõnal.
- Oleviku ja mineviku kesksõnad. Aktiivi ja passiivi kesksõnad.
- Passiivi kesksõna täis- ja lühivormid.
- Kesksõnaühendid.
- Kesksõna süntaktilised funktsioonid.

- Kesksõna kõnes kasutamise normid.

Gerundium (des-vorm)

- Gerundiumi määr- ja tegusõnalised tunnused.
- Perfektiivne gerundium ja des-gerundium (imperfektiivne aspekt).
- Gerundiumiga sõnaühendid.
- Gerundiumi süntaktilised funktsioonid.
- Gerundiumi kõnes kasutamise normid.

Lause

- Kahe ja ühe pealiikmega laused. Ühe pealiikmega lausete tüübid.
- Lihtlause laiendamine (samaliigilised lauseliikmed, lauselühendid, sõnad ja konstruktsioonid, mis lauseliikmete hulka ei kuulu).
- Samaliigilised lauseliikmed.
- Lauseliikmete (täiendi, lisandi, määruse, sihitise) kirjavahemärkidega eraldamine.
- Kaudne kõne.. Tsiteerimisviisid.
- Liitlause. Alistuse ja rinnastuse mõiste kõrvutavalt seosetüüpidega sõnaühendis.

Tekst

- Lausete ja tekstiosade vaheliste mõtteseoste väljendamine vahendid. Mõttesiirded lausete ja tekstiosade vahel. Lausete grammatilised seosed.
- Tekstide liigid: arutlev kirjand, kirjeldav ja jutustav kirjand. Tekstid elektroonilises keskkonnas.

Orfograafia ja interpunktsioon

Orfograafia

- Sufiksrite õigekiri eri sõnaliikide sõnades.
- Sõnalõppude õigekiri eri sõnaliikide sõnades.
- н ja һ õigekiri eri sõnaliikide sõnades.
- не kokku- ja lahkukirjutamine kesksõnade ning gerundiumiga.

Interpunktsioon

- Lauseliikmete kirjavahemärkidega eraldamise reeglid. Kirjavahemärgid lauseliikmetega grammatiliselt sidumata sõnade puhul. Võrdlutarindid.
- Kirjavahemärgid liitlauses: rindlauses, põimlauses, sidesõnata lauses ning erinevate seoseliikidega liitlauses.
- Mõiste autori kirjavahemärgid.

9. klass

Lõiming

- Ajalugu
- Eesti keel
- Maateadus
- Inglise keel

Läbivad teemad

- „Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine”
- „Kultuuriline identiteet”
- „Väärtused ja kõlblus”
- „Tehnoloogia ja innovatsioon”.

Õppesisu

Foneetika. Orfoepia

- Sõnarõhu rasked juhud. Ortoepiasõnastikud.

Morfoloogia

- Tegusõna vormid.

Kesksõna

- Kesksõna grammatilised tunnused. Tegusõna ja omadussõna tunnused kesksõnal.
- Oleviku ja mineviku kesksõnad. Aktiivi ja passiivi kesksõnad.
- Passiivi kesksõna täis- ja lühivormid.
- Kesksõnaühendid.
- Kesksõna süntaktilised funktsioonid.

Kesksõna kõnes kasutamise normid.

Gerundium (des-vorm)

- Gerundiumi määr- ja tegusõnalised tunnused.
- Perfektiivne gerundium ja des-gerundium (imperfektiivne aspekt).
- Gerundiumiga sõnaühendid.
- Gerundiumi süntaktilised funktsioonid.
- Gerundiumi kõnes kasutamise normid.

Lause

- Rindlauseid, põimlauseid, sidesõnata liitlauseid. Ühetüübiliste ja erinevate seoseliikidega liitlauseid.

Tekst

- Lausete ja tekstiosade vaheliste mõtteseoste väljendamise vahendid. Mõttesiirded lausete ja tekstiosade vahel. Lausete grammatilised seosed.

- Tekstide liigid: arutlev kirjand, kirjeldav ja jutustav kirjand, referaat, uurimus, projekt, teadaanne, avaldus, iseloomustus, diskussioon, esinemine antud teemal. Tekstid elektroonilises keskkonnas.

Orfograafia ja interpunktsioon

Orfograafia

- Sufiksite õigekiri eri sõnaliikide sõnades.
- Sõnalõppude õigekiri eri sõnaliikide sõnades.
- н ja һ õigekiri eri sõnaliikide sõnades.
- не kokku- ja lahkukirjutamine kesksõnade ning gerundiumiga.

Interpunktsioon

- Lauseliikmete kirjavahemärkidega eraldamise reeglid. Kirjavahemärgid lauseliikmetega grammatiliselt sidumata sõnade puhul. Võrdlustarindid.
- Kirjavahemärgid liitlauses: rindlauses, põimlauses, sidesõnata lauses ning erinevate seoseliikidega liitlauses.
- Mõiste autori kirjavahemärgid.

Õppetegevus

Õpilane omandab teoreetilised teadmised foneetikast, leksikoloogiast ja fraseoloogiast, morfeemikast, grammatikast vastavalt kooliastme õppesisule ning õpib neid kasutama lingvistilises analüüsis ja kõnes.

Kuulamine

Õpilane õpib:

- 1) sihipäraselt kuulama mitmesuguseid tekste;
- 2) kuuldu põhjal eristama peamist infot, probleemi ja olulisi seisukohti;
- 3) andma kuuldule hinnangut ning väljendama kõneaine kohta oma arvamust;
- 4) väärtustab vene keelt emakeelena ja ühena maailma keeltest;
- 5) suhtub austusega teiste keelte ja inimeste erinevustesse ning eripärasse;

Suuline kõne

- 1) end suuliselt väljendama, arvestades suhtlusolukorda;
- 2) esitama küsimusi ja neile vastama ning reageerima kaasvestleja repliikidele;
- 3) osalema diskussioonides mitmesugustel teemadel, väljendama ja põhjendama oma arvamust;
- 4) avama erinevates stiilides ja žanrides tekstide sisu;
- 5) selgitama tarbetekstidest saadud infot;
- 6) eskasutab digitaalset kirjaoskust, loob tekste erinevates keskkondades, arvestab suhtlusetiketti;

Lugemine

Õpilane õpib:

- 1) mõtestatult lugema mitmesuguseid tekste;
- 2) määrama teksti peamist mõtet, eristama fakte arvamustest ja olulist infot teisejärgulisest;
- 3) mõistma tarbetekstide otstarvet, suhtuma infosse kriitiliselt.

Kirjutamine

Õpilane õpib:

- 1) formuleerima kirjalikult probleemi, põhiseisukohti ja järelduisi;
- 2) looma mitmesuguseid kirjalikke tekste, arvestades situatsiooni ja adressaati, kasutades sobivaid keelevahendeid ning järgides ortograafia- ja interpunktsioonireegleid;
- 3) andma kirjapandule oma hinnangut ning seda põhjendama;
- 4) kirjutama referaati, projekti ja uurimust, kasutades tsitaate, viiteid, kirjanduse loetelu jne;
- 5) teadlikult järgima õpitud ortograafia- ja interpunktsioonireegleid;
- 6) redigeerima ja vormistama teksti;
- 7) kasutama mitut liiki teatmekirjandust, sealhulgas internetiallikaid.

Õpe tervikuna peab olema orienteeritud reaalsele elusituatsioonidele ning õpilasi iseseisvaks eluks ette valmistama. Vene keele õppimisel omandatud teadmiste ja oskuste kokkuvõtv hindamise vormiks võib olla kompleksne töö, mis koosneb ülesannetest teksti sisu ja keele kohta, lingvistilistest ülesannetest ning lühikirjandist.

Füüsiline õpikeskkond

1. Valdav osa õpet toimub klassis, kus saab mööblit sobivalt ümber paigutada liikumistegevusteks (nt dramatiseeringud, õppemängud), rühmatöökaks ning ümarlauavestlusteks.
2. Klassiruumis kasutatakse õigekeelsussõnaraamatuid ja võõrsõnade leksikoni.
3. Tundides kasutatakse internetiressursse, tänapäevastel info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid, sh netisõnaraamatuid.
4. Tunde peetakse vajaduse korral arvutiklassis, kooli raamatukogus ning väljaspool kooli.

KIRJANDUS

ÜLDALUSED

Õppe- ja kasvatusesmärgid

Põhikooli kirjandusõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) loeb eakohast ilukirjandust ja arendab oma lugemisoskust, omandab püsiva lugemisharjumuse kui maailma ja iseenda mõistmise vahendi;
- 2) väärtustab kirjandust oma rahvuskultuuri olulise osana, tutvub eri rahvaste kirjanduse ja kultuuriga;
- 3) mõistab ilukirjanduse kujundlikku keelt, rikastab oma sõnavara, arendab suulist ja kirjalikku väljendusoskust;
- 4) arendab oma loomevõimeid ja suhtub lugupidamisega loometöösse;
- 5) kujundab kirjanduse abil oma esteetilisi ja eetilisi väärtushoiakuid;
- 6) laiendab oma silmaringi, rikastab mõtte- ja tundemaailma;
- 7) annab iseseisvaid hinnanguid, sõnastab ja esitab oma mõtteid;
- 8) hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt erinevaid infoallikaid.

Õppeaine kirjeldus

Kirjandus peegeldab inimkonna vaimset kogemust ja maailma mitmekesisust kunstilistes kujundites. Sellest tuleneb vajadus arendada õpilastel oskust sügavalt tungida teksti mõttesse, mõista loetu problemaatikat ja analüüsida iseseisvalt kirjandusteost, tuginedes vajalikele ajalooliskirjanduslikele ning teoreetilistele teadmistele. Õpetaja korraldatud õppetunnetustegevuses laiendavad õpilased oma arusaamist ümbritsevast maailmast. Kirjandusliku teksti analüüs aitab õpilasel seostada oma üleelamisi teose kangela üleelamistega, rikastab sisemaailma, kujundab esteetilist maitset. Olulist tähelepanu pööratakse ka oskuse kujunemisele tõlgendada kirjanduslikku teksti teose isiksusliku vastuvõtu alusel. Praktilise analüüsi ja tõlgendamise ühendamine võimaldab kujundada kirjandusteose vastuvõtu emotsionaal-hinnangulist kogemust, kasvatada kultuurset lugejat, kes suudab ära tunda tõelise kunstiteose. Kaasaelamine kui kangelase käitumise mõistmise viis arendab õpilase emotsionaalset sfääri.

Prioriteetne on vene kirjanduse, sealhulgas rahvaluule käsitlemine. Mitmekultuurilisuse, sallivuse ning lugupidava suhtumise kujundamine teistes rahvuskultuuridesse eeldab armastust ja austust oma rahvuskultuuri vastu ning arusaamist tema kohast maailma kultuuripärandis. Vene kirjanduse kõrval käsitletakse ka eesti ja väliskirjanike teoseid, mis peaks soodustama erinevate rahvuskirjanduste seoste ja vastastikuse mõju mõistmist ning üldinimlike väärtuste omaksvõttu.

Kirjandusteoste valiku põhikriteeriumideks on kunstiväärtus, humanistlik suunitlus ning positiivne mõju õpilase isiksusele, teoses püstitatud probleemide aktuaalsus õpilaste kõlbelseks kasvatamiseks ning sallivuse kujundamiseks. Kirjandusteoseid lugemiseks ja tunnis käsitlemiseks valides tuleb silmas pidada ka õpilaste eagrupi psühholoogilisi ja intellektuaalseid võimeid ning huve, teoste suhestumist õpilaste

elukogemusega ning õpilastele arutamiseks sobivaid teemasid ja probleeme. Samuti on oluline käsitletavate kirjandustekstide žanriline mitmekesisus, arvestada tuleb ka õppesisus esitatud teoste loendit.

Kirjanduse ainekava on üles ehitatud probleemilis-temaatilisel printsiibil, mis eeldab käsitletavate kirjandusteoste problemaatika mõistmist, oma suhtumise kujundamist neisse probleemidesse, osalemist diskussioonis loetu üle, teiste arvamus arvestamist ning oma isikliku arvamus argumenteeritud kaitsmist. Kirjandusteose kui kunstiteose mitmeplaaniisuse tõttu võib iga kirjandusteksti vaadelda läbi erinevate probleemide prisma, mis võimaldab ka

tagasipöördumist varem käsitletud probleemide juurde. Kirjandusteoste käsitlemine põhikoolis põhineb kreatiivsuse, kommunikatiivsuse ja stadiaalsuse põhimõttel. Kreatiivsuse põhimõte eeldab tegevuslikku lähenemist kirjandusteosele, kusjuures põhirõhk on õpilaste loomingulise potentsiaali igakülgsel arendamisel. Kommunikatiivse lähenemise raames vaadeldakse õpet dialoogilise protsessina, milles õpilane on täisväärtuslik osaleja. Ka kirjandusteose kunstilist vastuvõttu mõistetakse kui kommunikatiivset tegevust.

Kirjandusteoste käsitlemise stadiaalsuse põhimõte eeldab õppimise igas etapis selliste

didaktiliste ülesannete rakendamist, mis vastavad õpilaste esteetiliste vajaduste ning loominguliste võimaluste tasemele.

Kirjandusteoste käsitlemise protsessis omandavad õpilased vajalikud ajalooliskirjanduslikud teadmised ning õpivad tundma ja kasutama kirjandusmõisteid.

Õppetegevuse spetsiifilised valdkonnad on teksti lugemine, teksti ümberjutustamine, teksti mõtestamine ja analüüs, kujundliku mõtlemise ja keele ilmekuse arendamine ning loominguline tegevus (loovtööde kirjutamine ja esinemine kuulajaskonna ees).

Õppetegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) peetakse silmas õppekava alusväärtusi, üldpädevusi, õppeaine eesmärgid ja õpitulemusi ning toetatakse lõimingu teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) jälgitakse, et õpilaste õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub õppeaasta ulatuses ühtlaselt ning jätab piisavalt aega puhkuseks ja huvitegevuseks;
- 3) võimaldatakse õppimist individuaalselt ja koos teistega (iseseisvad, paaris- ja rühmatööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ja iseseisvateks õppijateks;
- 4) arvestatakse õpilaste individuaalseid iseärasusi ning kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille iseloom ja raskusaste võimaldavad õpilastel sobiva pingutusastemega õppida;
- 5) kasutatakse tänapäevastel info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi, õppematerjale ja -vahendeid;
- 6) laiendatakse õpikeskkonda: arvutiklass, muuseum, näitus, raamatukogu;
- 7) kasutatakse mitmekesisest õppemetoodikat, sh aktiivõppemeetodeid: esitamine, rollimäng, loovtöö kirjutamine, arutelu, diskussioon, väitlus, õpimapi ja uurimistö koostamine;
- 8) rakendatakse õppetegevust toetavaid ja mitmekesisivaid õppevorme (sh raamatukogutunnid, ekskursioonid kirjanikega seotud paikadesse ning keele ja kirjandusega seotud asutustesse, kohtumised kirjanikega, loomekonkursid, kirjandusolümpiaadid, projektõpe), pidades oluliseks

koosõppimise kaudu sotsiaalse kompetentsuse saavutamist ja infoühiskonna võimaluste paljusust. Õpitulemused on kindlaks määratud kahel tasemel:

üldised õpitulemused ja õppetegevuse liikide järgi eritletud õpitulemused. Hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest. Hinnatakse õpilase teadmisi ja oskusi suuliste vastuste (esituste) ning kirjalike tööde alusel, arvestades teadmiste ja oskuste vastavust ainekava taotletavatele õpitulemustele. Õpitulemuste hindamisel kasutatakse sõnalisi hinnanguid ja numbrilisi hindeid. Õpitulemuste kontrollimise vormid peavad olema mitmekesised ja vastavuses õpitulemustega. Õpilane peab teadma, mida ja millal hinnatakse, milliseid hindamisvahendeid kasutatakse ja millised on hindamise kriteeriumid.

II kooliaste

Kooliastme õpitulemused

II kooliastme õpitulemused kajastavad õpilase head saavutust. 6. klassi lõpetaja:

- 1) on omandanud ilmeka lugemise tehnika, loeb ladusalt ja arusaamisega jõukohase keerukusega teksti;
- 2) koostab loetu koht plaani ja jutustab selle alusel ümber sisu, avaldab arvamust loetu kohta;
- 3) määrab kunstiteose teema, idee ja kompositsiooni;
- 4) näeb autoripositsiooni suhtumises kujutatud kangelastesse ja sündmustesse;
- 5) iseloomustab tegelasi, võrdleb neid;
- 6) määrab loetud teos žanri ja liigi, selgitab keeleliste vahendite rolli kunstilises tekstis;
- 7) suudab läbielatud ja nähtust teadlikult ja emotsionaalselt kõnelda ja kirjutada;
- 8) kasutab sõnaraamatuid, raamatukogukataloogi ja internetti vajaliku info saamiseks.

Lugemine

6. klassi lõpetaja:

- 1) on läbi lugenud vähemalt 8 eri žanrisse kuuluvat kirjandusteost (raamatut);
- 2) loeb kirjandusteksti ladusalt ja mõtestatult;
- 3) teab loetud teose autorit, sisu ja tegelasi;
- 4) tutvustab loetud teost ning kõneleb oma lugemismuljetest ja -elamustest.

Ümberjutustamine

6. klassi lõpetaja:

- 1) jutustab loetud tekstist kokkuvõtlikult;
- 2) jutustab loetud tekstist koostatud plaani järgi. Teksti mõtestamine ja analüüs

6. klassi lõpetaja:

- 1) koostab kirjandusteksti kohta sisukava, kasutades küsimusi, väiteid või märksõnu;
- 2) määrab teksti põhiteema ja idee;
- 3) eristab pea- ja kõrvaltegelasi;
- 4) toob välja teose tegelaste vahelise konflikti ja selle tekkepõhjused;
- 5) avaldab isiklikku arvamust loetud teose kohta, põhjendab seda näidetega tekstist ja isiklikust elust.

Kujundliku mõtlemise arendamine ja töö keele ilmekusega 6. klassi lõpetaja:

- 1) tunneb kirjanduse kujutus- ja väljendusvahendeid: epiteedid, hüperboolid, metafoorid, isikustamine, võrdlused; tunneb mõisteid riim ja värsimõõd;
- 2) kasutab oma tekstides kirjanduse kujutus- ja väljendusvahendeid.

Loominguline tegevus ja esinemine

6. klassi lõpetaja:

- 1) kirjutab eriliigilisi omaloomingulisi töid, sh kirjeldava ja jutustava teksti ning lühiarvamuse loetud teose kohta;
- 2) esitab peast luuletuse, lühikese proosateksti või näidendi rolliteksti;
- 3) esitab kaaslastele omaloodud teksti.

Õppesisu

- Ajaloolis-kirjanduslikud teadmised ja mõisted
- Ajaloolis-kirjanduslikud teadmised hõlmavad põhianimeid autorite, kõnealuste teoste loomise ajastu ning neis kujutatud aja kohta.
- Kirjandus kui sõnakunst – üks maailma mitmekesisuse ja inimkonna elukogemuse peegeldamise vorme. Suuline rahvalooming, rahvaluule žanrid: muinasjutt, vanasõna, kõnekäänd, mõistatus legend (pärimus). Müüdid. Muinasjuttude liigid: imemuinasjutt, olustikuline muinasjutt, loomamuinasjutt. Kunstmuinasjutt. Uus žanr – fantaasia.
- Kunstiteose teema ja idee. Süžee ja faabula. Kompositsioon.
- Eepos, lüürika, draama. Kirjandusžanrid: jutustus, novell, valm, poem. Näidend, tegelased, repliik. Looduskirjeldus, interjäär, portree. Kunstiline detail. Luulekeele iseärasused.
- Kahesilbiline värsjalg. Kujutus- ja väljendusvahendid: epiteet, võrdlus, metafoor, isikustamine, hüperbool. Allegooria. Huumor ja satiir.
- Kirjandusteoste valik
- Teisel kooliastmel on kirjandusõpetuse keskmes üksikteosed. Loetavad ja tundides käsitletavat kirjandusteosed esindavad kirjanduse eri liike ja žanre, klassikat ja tänapäevakirjandust ning valitakse vene, eesti ja väliskirjanike teoste hulgast. Kõik käsitletavat teosed kajastavad üldinimlikke väärtusi. Koos kirjandusteoste kangelastega mõistab laps, mis on headus ja õiglus, au ja südametunnistus, patriotism ning armastus inimese ja looduse vastu. Kirjandusteoste valikul arvestatakse ka järgmisi sel kooliastmel arutlemiseks sobivaid teemasid ja probleeme.

- Peamised teemad ja probleemid arutamiseks
- Raamatu roll inimese elus. Kirjandus kui sõnakunst. Kirjandus ja teised kunstiliigid. Kultuuride mitmekesisus. Lugupidav suhtumine teistesse kultuuridesse ja rahvastesse. Erinevused ja sarnasused kommetes, traditsioonides, usus. Hea ja kurja probleem. Kõlbelise ideaali väljendumine suulises rahvaloomingus. Ustavus, julgus, tööarmastus, õiglus, arukus rahva ettekujutustes.
- Elulaadi, elukogemuse, elutarkuse peegeldumine rahvaluuleteostes.
- Kõlbeline jõud kokkupuutes inimlike pahedega. Usk õigluse võidusse. Väline ja sisemine ilu.
- Eluvaate valik: elada endale või teha rõõmu teistele. Eluraskuste ületamine – headuse ja õigluse võidu kohustuslik tingimus?
- Ajaloopohhide eripära peegeldamine. Ajalooline sündmus kui rahvusliku uhkuse aine. Minevik, tänapäev, tulevik. Elu ja sünged küljed. Oma isikliku väärtuse tunnetamise probleem. Inimese vastutus kodumaa saatuse, oma käitumise ja tehtud otsuste eest. Argus ja lipitsemine kui ajatu nähtus.
- Kirjandusteoste teemade mitmekesisus. Kõlbelisuse poeetilised tunnid. Inimlik tänulikkus ja tänamatus. Kasvatamatud ja harimatud meie keskel. Teod kui inimese väärtuse mõõt. Üksinduse probleem.
- Kodumaa poeetiline kujund. Kodumaa looduse ilu. Inimese ja looduse harmoonia. Idee inimese ja looduse ühtsusest. Loodusesse säästva suhtumise vajalikkus. Suhtumine loomadest kui kõlbelisuse mõõt. Inimese vastutus loodushoiu eest.
- Perekond, suhted pereliikmete vahel. Põlvkondade järjepidevuse idee.
- Sõprus ja osavõtlikkus. Õiglase ja ebaõiglase maailma tunnetamine. Lugeja kaasatundmine ja kaasaelamine kui enese tunnetamine ja kasvatamine. Karakterite omapära ja nende kokkupõrge.
- Enesesalgavuse ja vastastikuse abi osutamine ohumomendil kui täiskasvanulikkuse tunnus. Rõõm tehtud tööst.
- Koolielu läbi huumoriprisma.

5 klass

Lõiming

- Eesti keel
- Inglise keel
- Looduõpetus
- Muusika
- Kunst

Läbivad teemad

- „Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine”
- „Keskkond ja jätkusuutlik areng”
- „Kultuuriline identiteet”
- „Teabekeskond”

- „Tervis ja ohutus”
- „Väärtused ja kõlblus”

Õppesisu

Rahvaluule

- Müüdid (1–2).
- Vene muinasjutud. Eesti muinasjutud.
- Mõistatused. Vanasõnad ja kõnekäänud.
- Tallinna legendid.
- Teoseid terviklikuks lugemiseks
- Hans Christian Andersen „Tigu ja roosipõõsas“, Leonid Andrejev

„Kussaka“, Ivan Bunin

„Esimene äike“, Vsevolod Garšin „Muinasjutt kärnkonnast ja roosist“, Nikolai

- Gogol „Maiöö“ või „Uppunu“

6. klass

Lõiming

- Eesti keel
- Inglise keel
- Looduõpetus
- Muusika
- Kunst

Läbivad teemad

- „Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine”
- „Keskkond ja jätkusuutlik areng”
- „Kultuuriline identiteet”
- „Tehnoloogia ja innovatsioon”.
- „Teabekeskkond”
- „Tervis ja ohutus”
- „Väärtused ja kõlblus”

Õppesisu

- „Lugu sellest, kuidas Ivan Ivanovitš läks tülli Ivan Nikiforovitšiga“ (katkendid), Harri
- Jõgisalu „Rästik“, Juri Kazakov „Teddy“, „Vaikne hommik“, Rudyard Kipling „Kass, kes kõndis omapäi“, Ivan Krõlovi valmid, Aleksandr Kuprin „Valge puudel“, Mihhail Lermontov „Mtsõri“, Vladimir Nabokov „Malts“, Juri Oleša „Kolm paksu“, Konstantin Paustovski „Korvitais kuusekäbisid“,

„Kass-varas“, „Vana kokk“, „Vanamees jaamaeinelaia juures“, Mihhail Prišvin „Päikese varaait“, Aleksandr Puškin „Muinasjutt surnud tsaaritarist ja seitsmest vägilasest“, „Dubrovski“, Ernest Seton- Thompson „Snap“, Vladimir Solouhhiin „Tasuja“, Jaan Rannap „Ramsese vembud“, Mark Twain „Tom Sawyeri seiklused“, John Tolkien „Kääbik ehk Sinna ja tagasi“, Lev Tolstoi „Lapse jõud“, „Kaukaasia vang“, Ivan Turgenev „Bežini aas“, „Mumuu“, Anton Tšehhov „Paks ja peenike“, „Kameeleon“, „Poisikesed“, Jevgeni Švarts „Alasti kuningas“, „Muinasjutt kaotatud ajast“, Oscar Wilde „Tähepoiss“.

- Kooliastme vältel loeb õpilane läbi vähemalt 8 teost eeltoodud loendist. Lähemalt tutvustatakse järgmisi autoreid: Ivan Krõlov, Aleksandr Puškin, Mihhail Lermontov, Nikolai Gogol, Lev Tolstoi, Ivan Turgenev, Anton Tšehhov, Mark Twain, Ernest Seton-Thompson, Jaan Rannap, Harri Jõgisalu või teised.

Nõuded õppetegevusele

Kirjandusteose käsitus on suunatud õpilase lugejaoskuste ning eneseväljenduse arendamisele.

Tähelepanu keskmes on töö tekstiga. Kirjandustekstide analüüsi protsessis kujuneb õpilastel kirjanduse kontekstilise vastuvõtu kultuur, sündmuste elulise loogika ning keeleliste kujutusja väljendusvahendite mõistmine. Tähelepanu keskendub sõnale, aegamööda toimub üleminek kirjanduse kui sõnakunsti käsitusel. Kirjanduse õppimine II kooliastmes hõlmab mitmesuguseid õppetegevuse liike, neist olulisemad on järgmised:

- 1) eri žanris kirjandusteoste teadlik loominguline lugemine;
- 2) teoste ilmekas lugemine;
- 3) loetu ümberjutustamine erineval viisil: üksikasjaliselt, lühidalt, valikuliselt, elementaarsete kommentaaridega ning loomingulise ülesandega;
- 4) luuletekstide päheõppimine ning nende ilmekas esitamine;
- 5) vastamine küsimustele, mis avavad kirjandusteose tundmist ja mõistmist;
- 6) loetu kohta lühikese ja üksikasjalikuma plaani koostamine;
- 7) kirjandite kirjutamine käsitletud kirjandusteose alusel loetut oma isikliku elukogemusega seostades;
- 8) sihipärane info otsimine, teades allikaid ja osates nendega töötada.

Õpitulemuste saavutamist soodustab ka õppetegevuse teiste liikide ning vormide kasutamine: raamatukogutunnid, projektitegevus, loomingulised konkursid, ekskursioonid kirjanduslikesse paikadesse, kohtumine kirjanike ja tõlkijatega.

Lugemine

Lugemisprotsess on õppeaine tähtsaim koostisosa. Tundides kasutatakse lugemise erinevaid meetodeid: eesmärgilise hoiakuga lugemine; esialgne (ettevalmistav) lugemine, ositi lugemine; uuesti üle lugemine teatud eesmärgilise hoiakuga jt. Jätkub töö häälega ning endamisi lugemise

tehnika arendamine. Pööratakse tähelepanu õigele intoneerimisele, pauside tegemisele, lugemistempo valikule.

Teoste iseseisev lugemine omal valikul. Loetu ümberjutustamine

Tundides kasutatakse ümberjutustamist erineval arendatuse astmel: üksikasjaliselt, lühidalt, koostatud plaani järgi, kommenteerimiselementidega, tegelase vaatepunktist jutustamine; kunstniku või õpilaste endi loodud illustratsioonide alusel jutustamine.

Praktiseeritakse iseseisvalt loetud teoste tutvustamist klassikaaslastele.

Teksti mõtestamine ja analüüs

Kirjandustekstiga töötamise keskmes on loetu mõistmine. Jätkub selliste oskuste arendamine, mis on vajalikud kirjandusteose mõistmiseks ja tõlgendamiseks:

- 1) selliste küsimuste koostamine, mis kontrollivad teksti sisu faktilist teadmist ja arendavad kujutlusvõimet;
- 2) küsimustele vastamine omas sõnastuses ning toetudes tekstile (tsiteerimine);
- 3) teksti plaani koostamine; plaani punktide pealkirjastamine ühe sõna, väite, küsimuse võitsitaadiga;
- 4) teose põhiteema ja idee määramine; arutlemine asjaomase teema kajastamise üle teistes varem käsitletud teostes;
- 5) isikliku arvamuse sõnastamine, väljendades suhtumist teose teemasse ja ideesse; põhjenduseks näidete toomine tekstist ja isiklikust elukogemusest;
- 6) tegelaste või tegelasarühmade vahelise põhikonflikti väljatoomine, selle tekkepõhjuste ja lahendusvõimaluste selgitamine; kirjeldatud sündmuste koha ja aja ning nende põhjuste tagajärjeseose väljatoomine.

Võetakse kasutusele mõisted faabula ja süžee, pea- ja kõrvaltegelased, jutustamine 1. ja 3. isikus.

Pööratakse erilist tähelepanu kunstilisele detailile. Jätkub töö tundmatute sõnade ja väljenditega, et rikastada sõnavara.

Kujundliku mõtlemise arendamine ja töö keele ilmekusega.

Töö on suunatud epiteetide, võrdluste, isikustamise mõistmisele kirjandustekstides ja kasutamisele oma isiklikus kõnes. Tuuakse sisse mõiste metafoor esialgses tähenduses, vaadeldakse selle tekstides kasutamise juhte. Tehakse tööd allegooria ning sümboolika ja allteksti lihtsamate näidete mõistmiseks.

Õpilased selgitavad vanasõnade ja kõnekäändude tähendust ja kasutavad neid oma tekstides.

Õpitakse tekstidest koomilise elemente leidma, tutvutakse iroonia mõistega.

Pööratakse tähelepanu oskusele leida riime, omandatakse omaloominguliste luuletuste kirjutamise kogemus. Tuuakse sisse mõisted riim, värsimõõt, vaadeldakse kahesilbilist värsijalga. Arendatakse oskust oma mõtteid kujundlikult väljendada.

Loominguline tegevus ja esinemine kuulajaskonna ees

Kirjutatakse omaloomingulisi töid proosavormis (muinasjutt, lühikesed jutustava iseloomuga jutud, õpitud vanasõnadele ja kõnekäändudele põhinevad jutud jt) ning luulevormis (luuletus etteantud riimidega jt).

Kirjutatakse töid loetud teoste alusel (tegelaste dialoog; uus erinev lõpp jutule; kiri kirjandusteose tegelasele; lühike hinnang või arvustus loetud teosele).

Kirjutatakse loodus- ja interjöörikirjeldusi, tehakse intervjuusid.

Arendatakse oskust kuulajate ees esineda: esitatakse peast luuletusi, katkendeid proosa- ja draamateostest; esitatakse klassikaaslastele omaloodud tekste. Kujunevad oponenti ja kuulajaskonnaga dialoogi pidamise oskused.

1. Valdav osa õpet toimub klassis, kus saab mööblit sobivalt ümber paigutada liikumistegevusteks (nt dramatiseeringud, õppemängud), rühmatööks ning ümarlauavestlusteks.
2. Klassiruumis kasutatakse õigekeelsussõnaraamatuid ja võõrsõnade leksikoni.
3. Tunde peetakse vajaduse korral arvutiklassis, kooli raamatukogus ning väljaspool kooli.

III kooliaste

Kooliastme õpitulemused

Põhikooli lõpetaja:

- 1) on lugenud eakohast erižanrilist ilukirjandust, kujundanud selle kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi ning arendanud lugejaoskusi;
- 2) mõistab käsitletud kirjandusteoste ideelis-kunstilisi iseärasusi ja iseloomustab nende žanrilist eripära;
- 3) märkab kirjandustekstis õpitud kõnekujundeid/troope, selgitab nende rolli tekstis ning kasutab neid oma tekstides;
- 4) avaldab arvamust loetud teoste kohta, iseloomustab teoste põhiprobleematikat arutluselementidega kirjandis või arvustuses;
- 5) loeb ilmekalt kirjandusteoseid (või katkendeid), järgides kirjakeelse häälduse norme;
- 6) iseloomustab üldjoontes õpitud kirjandusvoole ja -suundi, kõrvutab vene ja maailmakirjanduse temaatiliselt lähedasi teoseid;
- 7) kasutab kooli ja linna raamatukogusid ning interneti teabe otsimiseks etteantud teemal ning omal valikul vastavalt vajadusele.

Lugemine

Põhikooli lõpetaja:

- 1) kirjutab eriliigilisi omaloomingulisi töid, sh kirjeldavat ja jutustavat teksti ning lühiarvamust loetud teose kohta;
- 2) esitab peast luuletuse, lühikese proosateksti või näidendi rolliteksti;
- 3) esitab kaaslastele omaloodud teksti.

Ümberjutustamine

Põhikooli lõpetaja:

- 1) jutustab kokkuvõtlikult loetud teose sisust;
- 4) oskab loetut ümber jutustada eri konkreetsuse astmel ja eri vaatepunktist.

Teksti mõtestamine ja analüüs

Põhikooli lõpetaja:

- 1) leiab teostes võtmesündmused ja põhjuse-tagajärje seosed;
- 2) iseloomustab teose tegelasi;
- 3) toob välja tegelaste karakteriseerimise erinevad viisid;
- 4) määrab autori suhtumise teose tegelastesse;
- 5) määrab autori suhtumise teoses kujutatud sündmustesse;
- 6) määrab teose põhiprobleemid ja idee;
- 7) arutleb klassikaaslastega loetud teose üle, avaldab ja põhjendab oma isiklikku arvamust

Kujundliku mõtlemise arendamine ja töö keele ilmekusega

Põhikooli lõpetaja:

- 1) leiab kirjandusteostest kõnekujundeid/troope (epiteet, võrdlus, metafoor, metonüümia, hüperbool, litootes) ning selgitab nende rolli kirjandustekstis;
- 2) kasutab kõnekujundeid oma tekstides.

Loominguline tegevus ja esinemine

Põhikooli lõpetaja:

- 1) kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kokkuvõtvaid, jutustavaid, kirjeldavaid ja arutluselementidega tekste;
- 2) kirjutab kirjandusteose põhjal arutleva kirjandi, väljendades oma seisukohti ja põhjendades neid näidetega alustekstist või mujalt ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja nõudeid;
- 3) esitab peast luule-, proosa- või draamateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ning tekstitäpsust;
- 4) koostab ja esitab kirjandusteost tutvustava ettekande.

7 klass

Lõiming

- Kunst
- Ajalugu
- Bioloogia
- Eesti keel
- Maateadus
- Inglise keel

Läbivad teemad

- „Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine”
- „Keskkond ja jätkusuutlik areng”

- „Kultuuriline identiteet”
- „Tervis ja ohutus”
- „Väärtused ja kõlblus”

Õppesisu

Ajaloolis-kirjanduslikud teadmised ja mõisted

- Inimese isiksus on peamine loomingulise mõtestamise objekt kirjanduses. Kirjandusteos kui autori looming, kirjaniku fantaasia produkt.
- Autori, jutustaja ja kirjandusliku kangelase vahekord teoses. Mõisted personaaz ja tegelane. Kirjandusteose personaaz ja tema prototüüp. Erinevused tegelaste konstrueerimisel (eepilise teose kangelane, ettekujutus lüürilisest kangelasest ja rollilüürikast, tegelane draamas). Lüüriline kangelane, lüüriline subjekt ja teised luuleteose tegelased. Teose staatiline kompositsioon (personaazne struktuur). Antagonist ja protagonist. Autobiograafiline jutustus.
- Tegelase karakteristika: sotsiokultuuriline, psühholoogiline, väline. Tegelase ajalooline ja kultuuriline tingitus. Tegelase „biograafia” ja evolutsioon. Tegelase süžeealiste funktsioonide määramine, tegelaste vastastikuste suhete analüüs. Tegelaskõne (monoloog ja dialoog). Erinevate teoste tegelaskujude võrdlus (ajaloolis-kultuuriline, autoripoetika võrdlus). Tegelase karakteri loomise vahendid: portree, autori iseloomustus, kõneline

iseloomustus, olukorra kirjeldus jms.

- Draamateose tegelaste kujutamise iseärasused.
- Mõiste teose põhikonflikt, põhikonflikti olemuse määramine (sotsiaalne, eetilise).
- Kirjandusteose süžee, süžee elemendid. Lüüriline süžee, selle spetsiifika.
- Proosateose kompositsioon, selle põhielemendid: ekspositsioon, sõlmitus, tegevuse areng, kulminatsioon, lahendus, epiloog. Kirjeldavad ja jutustavad elemendid, nende roll. Põhjustagajärje seosed proosajutustuses.
- Eri žanris teoste kunstispetsiifika. Lühijutt. Novell. Jutustus. Ajalooline romaan/jutustus.
- Proosaluuletus. Lüüriline miniatuur.
- Kunstiline ruum ja aeg poetilises tekstis. Teose ajaloolis-kultuuriline kontekst.

Tekst kui kunstiline tervik.

- Klassitsism. Romantism. Rahvusromantism. Romantiline kangelane. Realism kirjanduses. Ekspressionism kirjanduses.

8 klass

Lõiming

- Kunst
- Ajalugu
- Bioloogia

- Eesti keel
- Maateadus
- Inglise keel
- Matemaatika

Läbivad teemad

- „Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine”
- „Keskkond ja jätkusuutlik areng”
- „Kultuuriline identiteet”
- „Tervis ja ohutus”
- „Väärtused ja kõlblus”
- „Teabekeskond”

Õppesisu

Ajaloolis-kirjanduslikud teadmised ja mõisted

- Inimese isiksus on peamine loomingulise mõtestamise objekt kirjanduses. Kirjandusteos kui autori looming, kirjaniku fantaasia produkt.
- Autori, jutustaja ja kirjandusliku kangelase vahetõrge teoses. Mõisted personaaz ja tegelane. Kirjandusteose personaaz ja tema prototüüp. Erinevused tegelaste konstrueerimisel (eepilise teose kangelane, ettekujutus lüürilisest kangelasest ja rollilüürikast, tegelane draamas). Lüüriline kangelane, lüüriline subjekt ja teised luuleteose tegelased. Teose staatiline kompositsioon (personaazne struktuur). Antagonist ja protagonist. Autobiograafiline jutustus.
- Tegelase karakteristika: sotsiokultuuriline, psühholoogiline, väline. Tegelase ajalooline ja kultuuriline tingitus. Tegelase „biograafia” ja evolutsioon. Tegelase süžeealiste funktsioonide määramine, tegelaste vastastikuste suhete analüüs. Tegelaskõne (monoloog ja dialoog). Erinevate teoste tegelaskujude võrdlus (ajaloolis-kultuuriline, autoripoeetika võrdlus). Tegelase karakteri loomise vahendid: portree, autori iseloomustus, kõneline iseloomustus, olukorra kirjeldus jms.
- Draamateose tegelaste kujutamise iseärasused.
- Mõiste teose põhikonflikt, põhikonflikti olemuse määramine (sotsiaalne, eetiline).
- Kirjandusteose süžee, süžee elemendid. Lüüriline süžee, selle spetsiifika. Proosateose kompositsioon, selle põhielemendid: ekspositsioon, sõlmitus, tegevuse areng, kulminatsioon, lahendus, epiloog. Kirjeldavad ja jutustavad elemendid, nende roll.
- Põhjustetajajärje seosed proosajutustuses.
- Eri žanris teoste kunstispetsiifika. Lühijutt. Novell. Jutustus. Ajalooline romaan/jutustus.
- Proosaluuletus. Lüüriline miniatuur.

- Kunstiline ruum ja aeg poeetilises tekstis. Teose ajaloolis-kultuuriline kontekst. Tekst kui kunstiline tervik.

9 klass

Lõiming

- Kunst
- Ajalugu
- Bioloogia
- Eesti keel
- Maateadus
- Inglise keel
- Matemaatika

Läbivad teemad

- „Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine”
- „Keskond ja jätkusuutlik areng”
- „Kultuuriline identiteet”
- „Tervis ja ohutus”
- „Väärtused ja kõlblus”
- „Teabekeskond”
- „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus”
- „Tehnoloogia ja innovatsioon”.

Õppesisu

Ajaloolis-kirjanduslikud teadmised ja mõisted

- Inimese isiksus on peamine loomingulise mõtestamise objekt kirjanduses. Kirjandusteos kui autori looming, kirjaniku fantaasia produkt.
- Autori, jutustaja ja kirjandusliku kangelase vahekord teoses. Mõisted personaaz ja tegelane. Kirjandusteose personaaz ja tema prototüüp. Erinevused tegelaste konstrueerimisel (eepilise teose kangelane, ettekujutus lüürilisest kangelasest ja rollilüürrikast, tegelane draamas). Lüüriline kangelane, lüüriline subjekt ja teised luuleteose tegelased. Teose staatiline kompositsioon (personaazne struktuur). Antagonist ja protagonist. Autobiograafiline jutustus.
- Tegelase karakteristik: sotsiokultuuriline, psühholoogiline, väline. Tegelase ajalooline ja kultuuriline tingitus. Tegelase „biograafia” ja evolutsioon. Tegelase süžeeliste funktsioonide määramine, tegelaste vastastikuste suhete analüüs. Tegelaskõne

(monoloog ja dialoog). Erinevate teoste tegelaskujude võrdlus (ajaloolis-kultuuriline, autoripoeetika võrdlus). Tegelase karakteri loomise vahendid: portree, autori iseloomustus, kõneline iseloomustus, olukorra kirjeldus jms.

- Draamateose tegelaste kujutamise iseärasused.
- Mõiste teose põhikonflikt, põhikonflikti olemuse määramine (sotsiaalne, eetiline).
- Kirjandusteose süžee, süžee elemendid. Lüüriline süžee, selle spetsiifika.
- Proosateose kompositsioon, selle põhielemendid: ekspositsioon, sõlmitus, tegevuse areng, kulminatsioon, lahendus, epiloog. Kirjeldavad ja jutustavad elemendid, nende roll. Põhjusetagajärje seosed proosajutustuses.
- Eri žanris teoste kunstispetsiifika. Lühijutt. Novell. Jutustus. Ajalooline romaan/jutustus.
- Proosaluuletus. Lüüriline miniatuur.
- Kunstiline ruum ja aeg poeetilises tekstis. Teose ajaloolis-kultuuriline kontekst.

Tekst kui kunstiline tervik.

- Kirjandussuunad ja -rühmitused 20. sajandi alguse vene kirjanduses. Luulekeele uuenemine. Uusromantism, uusrealism. Sümbolism, akmeism, futurism. Allegooria. Sümbol. Poeetilised
- arhaismid ja neologismid. Mõisted: luuletsükkel ja luuleraamat.

Peamised teemad ja probleemid arutlemiseks.

Inimese kõlbelised kohustused.

- Halastuse ja kaastunde probleem. Tunde ja kohuse konflikt. Isikliku kõlbelise valiku probleem. Kõlbelised ideaalid ja elutõde. Isiksuse kõlbeline väärikus.

Täiskasvanuks saamine.

- Sõbrad ja vaenlased. Enesetunnetuse esimesed kogemused. Alaealise suhted täiskasvanute ja eakaaslastega. Põlvkondade konflikt. „Murdemomentide” tähendus inimese isiksuse ja iseloomu kujunemisel. Maailma tunnetamine kui katsumus. Inimese vastutus ümbritsevate ees. Pideva enesekasvatuse vajadus. Inimene lähedaste ringis. Perisesised suhted.
- Perekond kui tõeliste inimlike väärtuste kese/keskpunkt.

Isiksus ja ajastu.

- Inimese vastutus maailma eest, milles ta elab. Kangelane ajaloo näo ees. Isiksuse sotsiaalsed hüpostaasid (palged). Patriotism ja vabadusearmastus. Isiklikud ja grupiväärtused. „Oma” ja „võõra” kokkupõrge. Inimese võõrandumine tänapäevamaailmas.
- Ajatud kõlbelised väärtused.

„Oma” ja „võõras” kultuuris.

- Kultuuride mitmekesisus. Rahvuslikud ja regionaalsed kultuurid. Sallivus suhtumises üksteisest erinevatesse kultuurinähtustesse. Eri kultuuride esindajate kontaktide mitmekesisus. Erinevate rahvaste kombed ja uskumused. Austav suhtumine teistesse kultuuridesse. Rahvuskultuuri eripära, tähendus selle kultuuri kandjatele. Eesti rahvuskultuuri

- traditsioonide, pärimuste ja kommete säilitamine ja arendamine.

Looming kui maailma ümberkujundamise viis.

- Kunst ja armastus kui inimelu kõrgeimad väärtused. Lüüriline teos kui isikliku maailmapildi peegeldus. Lüüriline kangelane – poeedi „teisik“.

Kodanikuühiskond ja rahvusvahelised suhted.

- Mina kui Eesti ühiskonna täisväärtuslik liige; minu päritolu; mineviku, oleviku ja tuleviku seosed minu elus. Ajalooline mälu (ajaloolised sündmused ja traditsioonid, mis kujundavad/moodustavad/loovad ajaloolise järjepidevuse.
- Suhted teiste rahvustega (kontaktid eesti ja vene rahva esindajate vahel). Sallivus ja austus teise vastu kui rahvusvaheliste kontaktide alus.
- **Keskkond ja jätkusuutlik areng.** Keskkonnakaitse ülemaailmsed probleemid. Inimene ja loodusmaailm. Säästva ja austava suhtumise vajalikkus elusasse ja elutusse loodusesse. Looduslik tasakaal. Loodus kui üks inimelu kõrgemaid väärtusi.

Teabekeskond, tehnoloogia ja innovatsioon.

- Teabe otsimise ja edastamise võimalused tänapäeval. Veebiressursid kui teabeallikas ja silmaringi laiendamise viis. Internet kui võimalike ohtude allikas (võrguportaalides käitumise probleemid, keelemõjud). Kino ja fotograafia kui ajaloo jäädvustamise (säilitamise) viisid.

Sel kooliastmel loetakse erinevate ajajärgude vene, eesti ja väliskirjanduse klassikat ajaloolises kontekstis, omandatakse mõned biograafilised andmed kirjanike kohta.

Lugemiseks

7 klass

VANAVENE KIRJANDUS

- «Vladimir Monomahhi õpetused»
- «Jutustus Peetrist ja Fevroniast».

PÜHAKUTE ELULOOD

- „Pühakute elulood: püha Sergii Radonežskii“
- „Pühakute elulood: püha Aleksandr Nevskii“.

VEENE KIRJANDUS XVIII s..

- Lomonossov.
- Lomonossov ja vene grammatika
- Deržavin. «Monument», «Leevike».
- Fonvizin. «Äbarik».

VÄLISKIRJANDUS

- Vanakreeka mütoloogia. «Kangelstegud Heraakli».
- Homeros. «Ilias», «Odüsseia».
- A. Ekzüperi. «Väike pints».

EESTI KIRJANDUS

- «Kalevipoeg».
- E. Ärnhee. «Vüürst Gavriil...».
- F. Tuglass. «Väike Ilmar».
- J. Kross. «Leib Marti».
- E. Püvi. «Esimene pisarid».
- V. Luik. «Sügis».
- J. Rannap. «Vana liblikas».

NARVA KIRJANDUS

- Ž. Günhhausen. «Tähtid».
- A. Īlearius. «Reis Moskvasse».
- G. Aijernann: «Tähtid Läänemerii ja Moskva kohta».
- J. G. Sparbenfeld. «Jaanilinn XVIII s.»
- N. M. Karamzin «Reisiale tähtid».

8 klass

VENE KLASSIKAT 19.–20. SAJANDIST:

- Krõlov. Valmid.
- Zukovstii: Looming. «Svetlana»
- Rõleev: Looming. «Ivan Susanin».
- Bestužev-Īarlinskii. Looming. «Revele turniir».
- Puškin. Luule. Jutustus: «Lask». «Preili – talunaine».
- Lermontov. Luule. «Kangtlane meie aja»: peatükkid «Tamani», «Vürstitar Īari».
- Gogol. Looming. «Õhtu eelmisel Jaanipäev». «Portree»
- Dostojevski. Looming. «Valged öö».
- Nekrassov. Poesia.
- Tjuttšev. Poesia.
- Fet. Poesia.
- Kozma Prutkov. Paroodia.

- Turgenevi jutustusi ja novelle . «Esimene armastus», «Kristus»
- Leskov. Looming. «Lollike»
- L.Öolstoi. Looming. «Jumalik ja inimlik».
- Garšhin. Looming. «Attalea princeps».
- Korolenko. Looming. «Silmapilk»
- Tšehoov. Looming. «Daam koeraga».

VÄLISKIRJANDUS

- Servantes. „Litsentsiant Vidrijera“
- Moljer. „Abielu tahtmist vastu“.
- Deffo. „Robinzon Kruzo“.
- Tsejedlits. „Öö ülevastus“.

EESTI KIRJANDUS

- Luts. „Kevad“.
- Tuglas. „Meri“.
- Bornhee. „Tasuja“.
- Tammsaare. „Vargamäja“-
- Veetema. „Küsimus väike hobune kohta“.
- Tullik. „Väike vares“.

9 Klass

19. SAJANDI LÕPU, 20. SAJANDI ALGUSE POEESIAT:

- Üldiseloorm realizmi.
- Gorkii. “Eit Izergil”.
- Kuprin. “Breget”.
- Bunin. “Härä San-Frantsiskost”.
- Andreev. “Suur kiver”.

DEKADENS. MODERNIZM. AVANGARD

- Üldiseloorm.

SÜMBOLISM

- Üldiseloorm.
- Brüssel. Looming. Poesia.
- Blok. Looming. Poesia.

AKMEIZM

- Üldiseloorm.
- Gumil'jv. Looming. Poesia.
- Ahmatova. Looming. Poesia.

FUTURIZM

- Majakovskii. Looming. Poesia

VEENE KIRJANDUS

- Üldiseloorm.

VEENE KIRJANDUS EMIGRATSIOONIS

- Gazdanov. „Rikkardi kadu“.
- Severjanin. Looming. Poesia.
- Nabokkov. „Juhus“.
- Hodassevitš. Looming. Poesia.

PÜHAKUTE ELULOOD

- „Pühakute elulood püha Ioann Kronštadskii“.
- „Pühakute elulood püha Ksenia Peterburi“.
- Zajtsev. „Valaam“. „Affon“.

NARVA KIRJANDUS

- Balmont. Poesia.
- Avertšenko. „Isad Narva linn“-
- Šaša Tšernõi. Poesia.
- Beekman. „Narva kosk“.

NÕUKOGU KIRJANDUS 1920 a.

- Üldiseloorm.
- Griin. „Nelisteist naelid“.
- Bulgakov. „Süda koeri“.
- Ilff ja Petrov. „12 toolid“.

NÕUKOGU KIRJANDUS 1930-1950 a.

- Üldiseloorm.
- Zabolotskii. Poesia.

KIRJANDUS UUS AEG

- Üldiseloorm.

AUTORI POEESIA

- Aksjenov. “Võit”.
- Rasputin. “Prantsuse tunded”.
- Galitš. Poesia.
- Võsotskii. Poesia.
- Okudžava. Poesia.

EESTI KIRJANDUS

- Vilde. “Raudne kätt”.
- Haava. Poesia.
- Suits. Poesia.

VÄLISKIRJANDUS

- Shakespeare. “Romeo ja Dzuljetta”.

Õppetegevus

Põhikooli kirjandusõpetuses rakendatakse mitmesuguseid õppetegevusi, neist olulisemad on järgmised:

- 1) eri žanris kirjandusteoste teadlik loominguline lugemine;
- 2) kirjandusteoste ilmekas lugemine;
- 3) loetu ümberjutustamine eri viisil: üksikasjalikult, kokkuvõtlikult, valikuliselt, kommentaaridega, loomingulise ülesandega;
- 4) luuletekstide päheõppimine ja ilmekas esitamine;
- 5) vastamine küsimustele, mis peegeldavad teose teksti tundmist ja mõistmist;
- 6) loetu kohta lühikese ja üksikasjalikuma plaani koostamine;
- 7) kirjandite kirjutamine käsitletud kirjandusteoste alusel loetut oma isikliku elukogemusega seostades;
- 8) sihipärane info otsimine, teades allikaid ja osates nendega töötada;
- 9) õpitulemuste saavutamist soodustab ka õppetegevuste teiste liikide ja vormide kasutamine: raamatukogutunnid, projektitöö, loomingulised konkursid, ekskursioonid kirjandusega seotud paikadesse, kohtumised kirjanike ja tõlkijatega jm.

Lugemine

Kirjandusteose täisväärtuslikuks analüüsiks ja tõlgendamiseks kasutatakse erinevaid lugemisviise: aeglane lugemine, kommenteeriv lugemine. See võimaldab üle minna teose kompositsiooni eri tasandite analüüsile proosatekstide ja lüroepiliste tekstide puhul ning läbimõeldud ilmekale lugemisele luuleteoste puhul. Õpilastelt nõutakse analüütilist lähenemist oma isiklikule lugemisele.

Teksti ümberjutustamine

Õpilased jutustavad ümber temaatikalt, kompositsiooni ja žanri struktuurilt erinevaid teoseid, samuti seovad jutustamise protsessis omavahel kahe või mitme (eriti žanrilt erineva) teksti erinevaid elemente. Tähtsamad on järgmised ümberjutustamise viisid: üksikasjaline, üldistav, fragmentaarne, varem etteantud põhimõttel. Ümberjutustamiseks valmistudes teeb õpilane analüütilisi operatsioone, mõtestab materjali, kujundab välja oma isikliku suhtumise sellesse ning õpib esitama ja kaitsma seisukohti.

Teksti mõistmine, analüüs ja interpretatsioon

Jätkub selliste oskuste kujundamine, mis on vajalikud teksti mõistmiseks ja tõlgendamiseks (võtmesõnade leidmine, tegelaste vaatepunkti väljaselgitamine, tekstis autoripositsioonimääramine jm). Õpilastelt nõutakse oskust diskuteerida ühel teose teemadest. Diskussiooni protsessis peavad nad sõnastama oma isikliku arvamuse teksti sisu ja struktuuri kohta, argumenteerima ja kaitsma oma seisukohti, tuues teosest näiteid. Töös teksti kompositsiooni ja tegelastega tuleb kindlasti rakendada traditsioonilisi analüüsi- ja interpreteerimismeetodeid: teose liigendamine süželisteks fragmentideks, plaanide koostamine, teose erinevate süželist funktsioonidega (kirjeldus, portreeiline või psühholoogiline karakteristika, monoloogid ja dialoogid) episoodidevälja selgitamine, episoodide valimine etteantud põhimõttel. Problemaatilis-temaatilisest põhimõttest lähtuv õpe seostub sel etapil ka kirjandusteosele ajalooliskirjandusliku lähenemise elementidega: toimub omalaadne ettevalmistus kirjanduse õppimiseks gümnaasiumis, kus õpetuse aluseks on eeskätt ajaloolis-kirjanduslik põhimõte. Õpilased süvendavad oma teadmisi kirjandusteose struktuurist, uurivad teksti kui kunstilist tervikut: suhestavad omavahel teose süžeed ja kompositsiooni, tegelaskonna struktuuri, teksti stilistilisi karakteristikuid. Konkretiseerub õpilaste ettekujutus kirjandusprotsessist, nad tutvuvad peamiste kirjandussuundadega ning õpivad käsitletavat kirjandusteost seostama igapäevaga neist.

Loominguline tegevus ja esinemine kuulajaskonna ees

Õpilastelt nõutakse mitte üksnes teose problemaatika ja kunstiliste iseärasuste mõistmist, vaid ka oskust väljendada oma seisukohta loetu kohta, seostada autori tõstatatud probleemid tänapäevaluga. Erilist tähelepanu pööratakse eri liiki loovtöödele ja tegevustele, mis eeldavad teatavat iseseisvust: kirjanditele, esinemistele klassikaaslaste ees luuletuse esitamisega, osalemisele diskussioonides loetu üle, lugejapäeviku pidamisele, sõnavõtuks või ettekandeks valmistumisele jms. Loominguline tegevus hõlmab ka eri žanrides ning erineva suunitlusega tekstide loomist. Kirjandusteoste süvendatud käsitlemiseks on otstarbekas kasutada sellist loomingulist meetodit nagu teksti tõlkimine teise kunstiliigi keelde (eelkõige teatri- ja filmikeelde). Õpilaste loominguline tegevus avaldub esseede, kirjandite kirjutamises, samuti retsensioonide kirjutamises lavastustele ja filmidele, mis on loodud kirjandusteoste alusel

(viimasel juhul eeldatakse kirjandusteose originaalteksti kõrvutamist selle lavaversiooni või ekraniseeringuga), temaatiliste presentatsioonide loomises.

Füüsiline õpikeskkond

1. Valdav osa õpet toimub klassis, kus saab mööblit sobivaltpaigutada liikumisega seotud tegevusteks (nt dramatiseeringud, õppemängud), rühmatööks ning ümarlauavestlusteks.
2. Klassiruumis kasutatakse õigekeelsussõnaraamatuid ja võõrsõnade leksikoni.
3. Tunde peetakse vajaduse korral arvutiklassis, kooli raamatukogus ning väljaspool kooli.